

**Het effect van narratieve overheidscommunicatie op tekstbegrip,
tekstwaardering en overtuigingskracht en de invloed van
opleidingsniveau en leesgewoonte**

The effect of narrative government communication on text comprehension, text appreciation and persuasion and the influence of educational level and reading habit

Radboud Universiteit Nijmegen

Masterscriptie Communicatie & Beïnvloeding

Rachel Bakker (s1047997)

Begeleider: prof. dr. W.P.M.S. Spooren

Tweede beoordelaar: dr. P.J.F. de Swart

Aantal woorden: 11.608

Voorwoord

Beste lezer,

U leest op dit moment de masterscriptie over het effect van narratieve overheidscommunicatie op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht en de invloed van opleidingsniveau en leesgewoonte. De masterscriptie is onderdeel van de specialisatie Communicatie & Beïnvloeding aan de Radboud Universiteit. Het scriptietraject begon in februari 2021 en ik koos voor dit onderwerp, omdat ik geïnteresseerd ben in overheidscommunicatie. Overheidscampagnes trekken al een tijd lang mijn aandacht, omdat ze vaak gericht zijn op gedragsbeïnvloeding en worden ontwikkeld voor een brede doelgroep. Daarnaast volgde ik het vak ‘fundamenteel onderzoek’ waarin ik mij al mocht verdiepen in narratieve overheidscommunicatie.

Ik wil graag enkele mensen bedanken die mij hebben geholpen met het onderzoek en het schrijven van de masterscriptie. Allereerst wil ik mijn begeleider, prof. dr. W.P.M.S. Spooren, bedanken voor de fijne begeleiding die ik mocht krijgen. Hij gaf mij goede feedback en was altijd bereid mij te helpen. Daarnaast wil ik mijn tweede beoordelaar, dr. P.J.F. de Swart, bedanken voor de nuttige feedback. Ook wil ik de mbo-scholen bedanken die hebben geholpen om het experiment onder hun studenten te verspreiden. Tot slot wil ik iedereen in mijn eigen netwerk bedanken voor het testen van het experiment, het invullen van de enquête en het verspreiden daarvan.

Veel leesplezier!

Rachel Bakker | Nijmegen | 21 juni 2021

Samenvatting

Jongeren in Nederland zijn voor de overheid een lastige doelgroep om te bereiken met haar communicatie door een dalende leesvaardigheid onder jongeren (Gubbels, Maassen, Meelissen, & Van Langen, 2019). Een aantrekkelijke en begrijpelijke boodschap verspreiden, met de gewenste effecten, is lastig. Narratieven hebben de potentie om aantrekkelijker (Land, 2009; Land & Sanders, 2003; Sangers, Evers-Vermeul, Sanders, & Hoeken, 2019) en overtuigender (Braddock & Dillard, 2016) te zijn dan informatieve teksten. Mogelijk zijn de informatieve teksten wel beter te begrijpen dan narratieve teksten (Land, 2009; Van Silfhout, 2014; Wolfe & Woodwyk, 2010). Dit onderzoek poogt een antwoord te geven op de vraag of narratieve overheidsteksten (vs. informatieve overheidsteksten) een positiever effect hebben op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht en of dat effect wordt gemodereerd door opleidingsniveau en leesgewoonte.

Het onderzoek betrof een experiment onder 210 jongeren met diverse opleidingsniveaus en verschillende leesgewoontes. De deelnemers kregen de narratieve of de informatieve conditie, met ieder twee te lezen teksten waar zij vragen over beantwoordden. De teksten gingen over het donorregister en over sociale huurwoningen. Het bleek dat de informatieve tekst over het donorregister als makkelijker werd ervaren, beter werd onthouden en hoger werd gewaardeerd dan de narratieve tekst, terwijl de narratieve tekst over de sociale huurwoningen als makkelijker werd gezien en hoger werd gewaardeerd dan de informatieve tekst. Daarnaast bleek enkel een interactie-effect voor leesgewoonte, namelijk dat mensen met een hoge leesgewoonte de informatieve tekst als makkelijker ervaarden dan de narratieve tekst.

Kortom, dit onderzoek gaf uiteenlopende resultaten wat betreft verschillen tussen tekstversies en de invloed van opleidingsniveau en leesgewoonte. Mogelijkerwijs zijn de gevonden resultaten onderwerpafhankelijk. Het is denkbaar dat het ene onderwerp relevanter is voor de ene groep dan voor de andere groep of dat het ene onderwerp uit zichzelf aantrekkelijker is dan het andere onderwerp. Ondanks onderwerpafhankelijke verschillen draagt dit onderzoek bij aan een vollediger beeld van de werking van narratieven en het bereiken van jongeren door middel van overheidsteksten.

Kernwoorden: narratieven, overheidscommunicatie, jongeren, tekstbegrip, tekstwaardering, overtuigingskracht.

Inleiding

Overheidscommunicatie voor iedereen

In de Wet openbaarheid van bestuur is vastgelegd dat iedere burger het recht heeft om overheidsinformatie te ontvangen. Overheidscommunicatie gaat altijd over (een deel van) beleid, zodat de burger goed geïnformeerd is en de mogelijkheid heeft om actief te reageren op dat beleid (Rijksoverheid, 2017). Het actief publiceren van overheidsinformatie is een belangrijk onderdeel van overheidscommunicatie (Rijksoverheid, 2017). Onderzoek van Piotrowski, Grimmelhuisen en Deat (2017) suggereert dat een transparante overheid niet alleen méér informatie publiceert, maar dat de informatie tevens toegankelijk en daarmee begrijpelijk moet zijn om voldoende verwerkt te kunnen worden. Waar een profit-organisatie voornamelijk communiceert over producten, maar mensen niet kan verplichten een product aan te schaffen, stelt de overheid wetten of regels op waar burgers zich wel aan moeten houden (Hoeken, Hornikx, & Hustinx, 2012). De overheid heeft dus het middel ‘wet- en regelgeving’ om gedrag te veranderen. Overheidscommunicatie kan dan ingezet worden om meer draagvlak te creëren voor de nieuwe wet- en regelgeving. Een andere vorm van overheidscommunicatie is het beroep doen op de eigen verantwoordelijkheid van mensen (Hoeken et al., 2012).

Toegankelijke en begrijpelijke overheidscommunicatie is volgens een trendrapport van de overheid een uitdaging in een samenleving met veel verschillende soorten mensen (denk aan: leefstijl, opleidingsniveau en gezondheid) (Ministerie van Algemene Zaken, 2019). In de afgelopen jaren is steeds meer aandacht gekomen voor communicatie richting verschillende soorten groepen mensen in de samenleving. De toenemende aandacht voor diversiteit kan volgens de overheid in zekere mate leiden tot uitsluiting van andere groepen. Het communiceren van verschillende boodschappen voor verschillende groepen lijkt volgens de overheid steeds moeilijker te worden. Een oplossing voor dit probleem zou kunnen zijn om één verhaal of boodschap te creëren, dat verspreid kan worden onder zoveel mogelijk mensen (Ministerie van Algemene Zaken, 2019).

Leesvaardigheid in Nederland

In Nederland beschikt ongeveer 80 procent van de Nederlanders over minstens taalniveau B1: het ‘drempelniveau’ om volwaardig te kunnen participeren in de samenleving (Gubbels et al., 2019). Kenmerken van een B1-tekst zijn een actieve schrijfstijl, het gebruik van voorbeelden, begrijpelijke woorden en korte zinnen (Ministerie van Algemene Zaken, 2019). Het begrip ‘taalniveau B1’ is echter controversieel (Jansen, 2013). Het begrip wordt doorgaans veel gebruikt om de moeilijkheidsniveaus van teksten te meten, terwijl het enkel om

communicatievaardigheden (mondeling en schriftelijk) van mensen gaat. Daarnaast is het taalniveau eigenlijk bedoeld om het niveau van een Europese, niet-moedertaal te meten bij iemand (Jansen, 2013). Ondanks dat het begrip eigenlijk bedoeld is voor het meten van communicatievaardigheden, wordt taalniveau B1 gehanteerd als landelijke richtlijn wat betreft overheidsteksten (Ministerie van Algemene Zaken, 2019).

Als het gaat om schriftelijke communicatie vanuit de overheid, wordt het actief betrekken van burgers bij het overheidsbeleid nog uitdagender. De aanname dat 80 procent van de Nederlanders informatie kan verwerken op B1-niveau lijkt in gedrang te komen door een dalende leesvaardigheid onder 15-jarige Nederlanders (Gubbels et al., 2019). Eén keer in de drie jaar vindt het PISA-onderzoek naar de mate van volledig kunnen functioneren in de samenleving plaats (Gubbels et al., 2019). Het meten van leesvaardigheid onder 15-jarige Nederlandse jongeren is daar een onderdeel van. De definitie die wordt gehanteerd om leesvaardigheid te omschrijven is: “Reading literacy is understanding, using, evaluating, reflecting on and engaging with texts in order to achieve one’s goals, to develop one’s knowledge and potential and to participate in society¹” (OECD, 2019, p.28). In hoeverre iemand een lage of hoge leesvaardigheid heeft, lijkt samen te hangen met een aantal factoren: het opleidingsniveau van de ouders, de taal die kinderen thuis spreken en het leesplezier, gender en opleidingsniveau van de lezer zelf. Hoe hoger bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de leerling, hoe hoger het leesvaardigheidsniveau en hoe hoger het leesplezier is (Gubbels et al., 2019).

Behalve een daling van leesvaardigheid onder 15-jarigen in Nederland groeit het aantal leerlingen die onvoldoende geletterd zijn en daarmee onvoldoende kunnen participeren in de samenleving (Gubbels et al., 2019). Het dalende leesvaardigheidsniveau lijkt voornamelijk ermee samen te hangen dat jongeren steeds meer moeite hebben om de boodschap uit een tekst te halen en daarop te reflecteren. Een gevolg hiervan is dat het tekstbegrip kan dalen. Jongeren lezen ook steeds minder uit eigen wil of interesse en steeds meer alleen wanneer het nodig is (Gubbels et al., 2019).

Een toegankelijke boodschap

Behalve een dalend leesvaardigheidsniveau onder jongeren (Gubbels et al., 2019) heeft de overheid over het algemeen moeite om communicatie af te stemmen op jongeren (Den Ouden & Doorschot, 2010). De overheid zoekt naar manieren om jongeren aan te spreken met haar

¹ Leesvaardigheid is het begrijpen, gebruiken, evalueren en overdenken van en omgaan met teksten om iemands doelen te bereiken, zijn kennis en mogelijkheden te ontwikkelen en aan de samenleving deel te nemen.

communicatie, maar niet altijd met succes (Den Ouden & Doorschot, 2010). In een poging om jongeren aan te spreken en te motiveren om te gaan stemmen, werd door een gemeente een persoonlijke brief naar jongeren gestuurd. Onderzoek liet zien dat deze brief aantrekkelijker en begrijpelijker was dan eenzelfde zakelijke brief, maar tevens als minder gepast en minder geloofwaardig (Den Ouden & Van Wijk, 2007). Daarnaast zorgt het gebruik van imitatie van jongerentaal voor negatieve effecten op tekstwaardering en overtuigingskracht (Den Ouden & Van Wijk, 2007; Den Ouden & Doorschot, 2010). Jongeren willen serieus genomen worden door de overheid en het gebruik van jongerentaal doet dan afbreuk aan de geloofwaardigheid van de overheid (Den Ouden & Doorschot, 2010). Tevens zouden jongeren het snel doorhebben wanneer de overheid een poging doet hen te overtuigen van gewenst gedrag (Hornikx, 2006). Toch wordt het door jongeren wel gewaardeerd wanneer overheidscommunicatie op hun leefwereld wordt afgestemd. Die waardering komt onder meer naar voren wanneer de overheid niet als een vaderlijk figuur optreedt richting jongeren (Hornikx, 2006).

De potentie van narratieve boodschappen

Een manier om een aantrekkelijke boodschap te verspreiden, is door het inzetten van narratieven. Het is mogelijk om narratieve teksten in te zetten in plaats van informatieve teksten om teksten overtuigender (Braddock & Dillard, 2016; Moyer-Gusé & Nabi, 2010) en begrijpelijker te maken en de waardering voor de tekst te doen toenemen (Van Silfhout, 2014). Een informatieve tekst wordt veelal geschreven om complexe processen, componenten of mechanismen uit te leggen, vaak door middel van argumenten. De tekst kan daarom abstract van aard zijn (Graesser, McNamara, & Louwerse, 2003). Het verwerken van een informatieve tekst kan hierdoor veel cognitieve capaciteit kosten (Sanders & Van Krieken, 2019) en dat kan van invloed zijn op het al dan niet onthouden van de inhoud of boodschap in een tekst (Graesser, McNamara, & Louwerse, 2003). De verwerking van narratieve teksten kost minder cognitieve capaciteit dan het verwerken van een informatieve tekst (Sanders & Van Krieken, 2019), omdat narratieve boodschappen concreter en persoonlijker zijn (Lemal & Van den Bulck, 2010). Daarnaast is een narratief doorgaans natuurlijker om te verwerken. Mensen horen van jongs af aan al verhalen (Hoeken, Boeijsing, & Sanders, 2017) en dat zorgt voor een natuurlijke en herkenbare manier om een verhalende boodschap te verwerken (Zipes, 2010).

Een narratief is “a cohesive, causally linked sequence of events that takes place in a dynamic world subject to conflict, transformation, and resolution through non-habitual,

purposeful actions performed by characters²” (Braddock & Dillard, 2016, p. 3). Hoewel er meerdere definities van een narratief bestaan, hebben ze gemeen dat er altijd een chronologie in gebeurtenissen plaatsvindt, die niet in het hier-en-nu gelokaliseerd zijn, met een ervarend subject die bepaalde gebeurtenissen ondergaat (Sanders & Van Krieken, 2019). Het verwerkingsproces dat centraal staat bij een narratief wordt ook wel *narrative engagement*. In hoeverre iemand betrokken raakt bij het verhaal is van invloed op de gewenste effecten van een narratief, zoals het veranderen van attitudes en overtuigingen (Van Leeuwen, Van Den Putte, Renes, & Leeuwis, 2016). Narrative engagement bevat vier kenmerken, namelijk aandacht, verbeelding, emotionele verbinding en transportatie (Kuijpers, Hakemulder, Tan, & Doicaru, 2014). De ontvanger moet eerst aandacht hebben voor de boodschap. Daarna dringen er beelden door in de gedachten van de ontvanger tijdens het lezen van of kijken naar een verhaal, waardoor de lezer ‘ondergedompeld’ wordt in de verhaalwereld. Een emotionele verbinding vervolgens heeft te maken met in hoeverre de lezer meevoelt met of gevoelens heeft voor de karakters in het verhaal. Begrippen als sympathie, empathie en identificatie spelen hierbij een rol. Tot slot wordt het daadwerkelijk binnengaan van een verhaal transportatie genoemd (Kuijpers, et al., 2014). Het meten van narrative engagement kan met behulp van de Narrative Engagement Scale (Busselle & Bilandzic, 2009).

Tekstwaardering en tekstbegrip

Domeinen waarin regelmatig gebruik wordt gemaakt van verhalen om informatie over te brengen, zijn de gezondheidscommunicatie, journalistiek en educatie (Sangers et al., 2019). Educatie in het bijzonder is een geschikt domein om naar het effect van narratieven op jongeren te kijken vanwege de jongere doelgroepen die worden gebruikt in die onderzoeken.

In een educatieve tekst kunnen verhalende elementen zoals een personage, een concrete situatie en een beschrijving van emoties worden toegevoegd (Van Silfhout, 2014). Eén van de redenen dat verhalende elementen worden ingezet in een educatieve tekst, is de aanname dat verhalende elementen aantrekkelijker zijn om te lezen, waardoor de leerling betrokken raakt bij de tekst en uiteindelijk de tekst beter zal begrijpen (Sangers et al., 2019; Van Silfhout, 2014). Door middel van identificatie met een personage in het verhaal wordt de afstand tussen de lezer en het onderwerp verkleind. Deze afstandsverkleining zou kunnen leiden tot een hoger begrip van de tekst (Van Silfhout, 2014). Onderzoek naar de aanname over een hogere

² Een samenhangende, oorzakelijk verbonden reeks gebeurtenissen die plaatsvindt in een dynamische wereld die onderhevig is aan conflicten, transformatie en resolutie door middel van niet alledaagse, doelgerichte acties uitgevoerd door personages.

aantrekkelijkheid laat tegenstrijdige resultaten zien. Zo is er onderzoek dat laat zien dat verhalende educatieve teksten hoger worden gewaardeerd dan zakelijke educatieve teksten (Land, 2009; Land & Sanders, 2003), maar er is ook onderzoek dat geen verschillen vond in waardering tussen de tekstversies (Sangers et al., 2019; Van Silfhout, 2014). Wat betreft de aanname over tekstbegrip kan onderscheid worden gemaakt tussen ervaren en daadwerkelijk tekstbegrip. Onderzoek laat zien dat zakelijke educatieve teksten als makkelijker ervaren worden dan verhalende educatieve teksten (Land & Sanders, 2003). In andere onderzoeken reproduceerden de deelnemers na het lezen van een zakelijke educatieve tekst meer leerstof dan na het lezen van de verhalende educatieve tekst (Land, 2009; Van Silfhout, 2014; Wolfe & Woodwyk, 2010). Een verklaring voor een hogere tekstwaardering voor de verhalende educatieve teksten, maar een hoger tekstbegrip van zakelijke educatieve teksten, is dat verhalende teksten toevoegingen hebben die een tekst wel leuker en interessanter maken, maar dat die toevoegingen het ook lastiger maken om de kern te onthouden. Het onderscheid tussen hoofd- en bijzaken in de tekst wordt hiermee bemoeilijkt (Land, 2009; Van Silfhout, 2014).

Narratieve overtuigingskracht

Behalve een mogelijke vergroting van tekstbegrip en tekstwaardering is het ook mogelijk om door middel van narratieve boodschappen de lezer te overtuigen van het gewenste gedrag. Verhalen kunnen zo ingevuld worden dat de ontvanger zich kan identificeren met een karakter en als het ware ‘opgezogen’ wordt in de verhaalwereld (Moyer-Gusé & Nabi, 2010). Omdat dit veelal een prettig proces is, heeft de ontvanger het niet door dat er een poging wordt gedaan hem ergens van te overtuigen. De ontvanger is minder gemotiveerd om argumenten tegen de boodschap te bedenken (*counter-arguing*), waardoor teksten overtuigender kunnen worden (Moyer-Gusé & Nabi, 2010).

Bandura (2001) stelt dat de overtuigende werking van narratieven verklaard kan worden met behulp van de *social cognitive theory*: mensen leren door het gedrag van anderen te observeren. Door het vormen van een emotionele verbinding met één of meerdere karakters in het verhaal, kan de overtuigingskracht van het verhaal worden vergroot (Moyer-Gusé & Nabi, 2010; Sanders & Van Krieken, 2019; Schwarzer, 2008). In een narratief uit dit zich in de inzet van een held, ook wel *The Hero's Journey* (Campbell, 1949) genoemd. De held gaat op reis, komt een aantal obstakels tegen, overwint deze met hulp van een ‘helper’ en komt veranderd terug van de reis (Campbell, 1949). Door deze reis heen laat het karakter het gewenste gedrag zien, zodat de ontvanger in staat wordt gesteld dit gedrag ook te kunnen gaan uitvoeren (Moyer-Gusé & Nabi, 2010; Schwarzer, 2008). Moyer-Gusé en Nabi (2010) stellen dat wanneer de

ontvanger van de boodschap merkt dat het hoofdpersonage gelijkenissen vertoont met de ontvanger, dat er dan identificatie met het hoofdpersonage kan plaatsvinden. Op dat moment is er ruimte voor gedragsbeïnvloeding: de ontvanger neemt het perspectief van het karakter over en kan overtuigd raken om het gewenste gedrag te gaan uitvoeren (Moyer-Gusé & Nabi, 2010; Schwarzer, 2008).

Omdat onderzoeken verschillende resultaten opleveren over het effect van narratieven op de overtuigingskracht, voerden Braddock en Dillard (2016) een meta-analyse uit van de overtuigingskracht van narratieven. In hun onderzoek werden, hoewel voorzichtigheid gepast is, positieve invloeden gevonden van narratieven op overtuigingen, attitudes, intenties en gedrag (Braddock & Dillard, 2016). In de meta-analyse werden tevens verschillende moderatoren meegenomen, waaronder het medium van het narratief (tekst, video, audio en theateraal). Uit zowel de meta-analyse van Braddock en Dillard (2016) als het onderzoek van Hoeken et al. (2017) bleek het medium niets uit te maken voor verschillen in overtuigingskracht. De meta-analyse van Shen, Sheer en Li (2015) wees echter uit dat narratieven in de vorm van video of audio meer overtuigingskracht hadden dan tekstuele narratieven. Opvallend is dat het onderzoek van Hoeken et al. (2017) geen verschillen in overtuigingskracht vond, terwijl aan dit onderzoek veel laaggeletterden meededen waarbij de verwachting was dat een auditief narratief beter zou werken (Hoeken et al., 2017).

De invloed van persoonlijkheids- en lezerskenmerken

In hoeverre iemand betrokken raakt bij het verhaal is van invloed op de gewenste effecten van een narratief (Van Leeuwen et al., 2016). Hoe meer transportatie naar het verhaal plaatsvindt, hoe meer er ruimte is voor overtuiging (Green, 2006). Persoonlijkheids- of lezerskenmerken kunnen een rol spelen in de mate van transportatie naar een verhaalwereld en daarmee in de gewenste effecten van een narratief. Dit is echter nog weinig onderzocht in de narratieve literatuur (Kuijpers, Douglas, & Kuiken, 2019).

Een eerste lezerskenmerk dat een rol kan spelen in de mate van transportatie is leesgewoonte. Uit onderzoek van Kuijpers et al. (2019) bleek dat de mate waarin een lezer getransporteerd raakt in een verhaal afhangt van in hoeverre de lezer van zichzelf een rijke verbeelding heeft, houdt van complex en abstract denken en in hoeverre de lezer zijn of haar emoties kan begrijpen en uiten. Hoe hoger de deelnemers aan het onderzoek scoorden op deze punten, hoe hoger de mate van transportatie was in het narratief (Kuijpers et al., 2019). Het bleek echter dat dit effect werd gemedieerd door de leesgewoonte van de deelnemers.

Leesgewoonte werd in dit onderzoek gedefinieerd als de mate van verwerking van een verhaal, hoe vaak iemand leest en de beweegreden om te lezen (Kuijpers et al., 2019). Als jongeren steeds minder gaan lezen en voornamelijk lezen omdat het ‘moet’ (Gubbels et al., 2019), zou dit mogelijk van invloed kunnen zijn op de transportatie in een verhaal wanneer leesgewoonte een belangrijke factor is in de mate van transportatie (Kuijpers et al., 2019).

Een ander, en tevens veel onderzocht kenmerk, is de mate waarin iemand ‘geniet’ van een cognitieve activiteit (*need for cognition*) (Cacioppo & Petty, 1982) en de mate waarin iemand over een hoge of lage cognitieve capaciteit beschikt. Uit onderzoek blijkt dat mensen met een hoge ‘need for cognition’ meer getransporteerd raken in een geschreven narratief en dat mensen met een lage ‘need for cognition’ meer getransporteerd raken in een visueel narratief (Green et al., 2008). Het verwerken van een geschreven narratief vraagt meer verbeeldingskracht en kost dus meer cognitieve capaciteit dan een visueel narratief waarin geen verbeeldingskracht meer nodig is (Green et al., 2008). Dit roept de vraag op wat de mate van cognitieve capaciteit bepaalt. Mogelijk kan opleidingsniveau hierin een rol spelen. Laagopgeleiden beschikken vaker over een lagere cognitieve capaciteit dan hoogopgeleiden (Hunt, 2004). Aangezien het verwerken van een narratief minder cognitieve capaciteit kost dan een informatieve tekst, suggereren verschillende onderzoeken dat narratieven zeer geschikt, en misschien wel geschikter, zijn om laagopgeleiden te bereiken (Kreuter et al., 2010; Murphy, Frank, Chatterjee, & Baezconde-Garbanati, 2013). Uit recent onderzoek van De Graaf et al. (2017) over preventie van roken bij laagopgeleiden bleken echter geen verschillen in effectiviteit tussen narratieve en informatieve teksten. De onderzoekers suggereren dat het voor laagopgeleiden mogelijk moeilijker is om de bedoelde boodschap af te leiden uit een narratieve tekst dan uit een informatieve tekst, omdat de boodschap in een narratief vaak niet expliciet wordt vermeld (De Graaf et al., 2017).

Conclusie

De overheid communiceert met haar burgers op verschillende manieren en moet daarmee voor iedereen toegankelijk zijn. Overheidscommunicatie richting jongeren lijkt echter bemoeilijkt te worden door een dalende leesvaardigheid (Gubbels et al., 2019). Tevens lijken jongeren niet alle pogingen van aangepaste overheidscommunicatie te waarderen (Den Ouden & Doorschot, 2010). Het verhogen van tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht lijkt dus nodig te zijn voor de overheid om jongeren te betrekken bij haar communicatie. Hierin ligt een mogelijke potentie voor het zenden van narratieve boodschappen richting jongeren. De positieve effecten van narratieve boodschappen geven echter geen eenduidig beeld in welke

omstandigheden die effecten plaatsvinden (Sanders & Van Krieken, 2019). Wel worden narratieven al veel toegepast in de journalistiek, gezondheidscommunicatie en educatie en daarmee ook in de jongere doelgroep (Sangers et al., 2019). Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de potentie van narratieve boodschappen in overheidscommunicatie voor jongeren. Daarom doet dit onderzoek een poging om tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht voor geschreven overheidscommunicatie te meten onder jongeren en draagt het daarin bij aan een completer beeld van de effecten van narratieven en het beter bereiken van jongeren met overheidscommunicatie. Tevens probeert dit onderzoek een breder beeld te krijgen van de effecten van lezerskenmerken op de verwerking van een tekst, aangezien daar meer onderzoek naar nodig is (Kuijpers et al., 2019). Om deze reden worden twee lezerskenmerken meegenomen in dit onderzoek, namelijk opleidingsniveau en leesgewoonte.

Onderzoeksvraag en hypothesen

De volgende onderzoeksvraag is geformuleerd: *“Hebben narratieve overheidsteksten (vs. informatieve teksten) een positiever effect op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht en wordt dit gemodereerd door opleidingsniveau en leesgewoonte?”* Dit onderzoek poogt een antwoord te geven op deze vraag door middel van een experiment. In het experiment kregen deelnemers ofwel een narratieve conditie ofwel een informatieve conditie te zien. Iedere deelnemer las twee teksten en beantwoordde vragen en stellingen over onder meer tekstbegrip, tekstwaardering, overtuigingskracht, opleidingsniveau en leesgewoonte.

Eerdere onderzoeken over het effect van narratieven op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht leverden wisselende resultaten op. Ondanks wisselende resultaten en onderzoek dat voornamelijk is gedaan in andere domeinen dan overheidscommunicatie, zijn er naar aanleiding van eerdere onderzoeken een aantal hypothesen opgesteld. Allereerst is de verwachting dat deelnemers de narratieve teksten hoger waarderen dan de informatieve teksten (Land, 2009; Land & Sanders, 2003; Sangers et al., 2019). Daarnaast wordt verwacht dat de narratieve teksten zullen leiden tot een hogere overtuigingskracht dan bij de informatieve teksten omdat deelnemers moeilijker tegen de boodschap in kunnen gaan (Moyer-Gusé & Nabi, 2010) en mogelijke positieve invloeden van een narratief op overtuigingskracht (Braddock & Dillard, 2016). De verwachting is echter wel dat deelnemers de informatie uit de informatieve teksten beter zullen onthouden dan uit de narratieve teksten (Land, 2009; Van Silfhout, 2014; Wolfe & Woodwyk, 2010).

H1: een narratieve tekst zorgt, ongeacht opleidingsniveau of leesgewoonte, voor een hogere tekstwaardering en overtuigingskracht dan de informatieve tekst.

H2: een informatieve tekst zorgt, ongeacht opleidingsniveau of leesgewoonte, voor een hoger tekstbegrip dan de narratieve tekst.

Wanneer er effecten optreden van tekstversie op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht, is de verwachting dat deze effecten gemodereerd worden door opleidingsniveau en leesgewoonte. De verwachting is dat er een interactie-effect plaatsvindt tussen tekstversie en opleidingsniveau, namelijk dat bij een lager opleidingsniveau de narratieve tekstversies beter worden begrepen, gewaardeerd en een hogere overtuigingskracht hebben dan de informatieve tekstversies en dat bij een hoger opleidingsniveau de effecten voor de narratieve tekstversie ofwel gelijk zijn ofwel lager zijn dan voor de informatieve tekstversies. Daarnaast wordt een interactie-effect verwacht voor tekstversie en leesgewoonte, namelijk dat een hoge leesgewoonte bij een narratieve tekst zorgt voor een hoger tekstbegrip, een hogere tekstwaardering en overtuigingskracht door een hogere transportatie in het verhaal en dat bij een lage leesgewoonte de effecten voor de narratieve tekstversie ofwel gelijk zijn ofwel lager zijn dan voor de informatieve tekstversies.

H3: er vindt een interactie-effect plaats tussen tekstversie en opleidingsniveau.

H4: er vindt een interactie-effect plaats tussen tekstversie en leesgewoonte.

Methode

Materiaal

De proefpersonen kregen één van de twee condities te zien: de narratieve conditie of de informatieve conditie. Beide condities bevatten twee stimulusteksten, één over het donorregister en één over sociale huurwoningen. Twee verschillende onderwerpen zijn gekozen om de invloed van onderwerp bij eventuele verschillen tussen condities kleiner te maken. De stimulusteksten, die te vinden zijn in bijlage 1, zijn gebaseerd op eerder verschenen teksten, grotendeels vanuit de overheid gepubliceerde teksten (Minder uitgeven, Meer besparen, 2020; Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020; Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2020; Rijksoverheid, 2021). De belangrijkste informatie was in beide teksten hetzelfde. Een voorbeeld hiervan is het volgende:

Informatief – “Het is belangrijk om een keuze in te vullen en te bespreken met je ouders, familie, vriend(in) of partner”.

Narratief – “Mijn ouders moesten natuurlijk diezelfde keuze gaan maken. Het leek hen dus verstandig om er goed met elkaar over te praten”.

Verder bestonden de narratieve teksten uit de meest voorkomende kenmerken van een narratief (Sanders & Van Krieken, 2019), namelijk chronologische gebeurtenissen, die niet in het hier-en-nu zijn gelokaliseerd, met een persoon die de gebeurtenissen ondergaat. De narratieve tekstversies waren langer dan de informatieve tekstversies, omdat onder meer het personage en het verhaal geïntroduceerd moesten worden en de ontvanger tijd nodig heeft om in het verhaal te komen. De verwachting was dat lezers makkelijker door de narratieve tekst heen kwamen dan door de informatieve tekst, waardoor eventuele verschillen tussen condities niet zouden moeten komen door de lengte van de teksten.

Pretest

Voorafgaand aan de dataverzameling is een pretest uitgevoerd onder twee jongeren van 17 en 18 jaar die op het mbo studeren. De pretest onderzocht onder meer de duur van het experiment, de begrijpelijkheid van de vraagstelling en de ruimte voor eventuele verbeteringen. Uit de pretest bleek dat de lengte van het experiment geen probleem vormde, de vragen begrijpelijk waren en de teksten goed te lezen waren op zowel lettergrootte als lengte. De deelnemers gaven beiden een aantal kleine punten ter verbetering aan, zoals een overgangstekstje van het ene naar het andere onderwerp en extra uitleg bij een begrip. Afgaande op deze resultaten zijn enkel kleine aanpassingen gedaan aan het experiment.

Proefpersonen

Aan het onderzoek deden 242 proefpersonen mee ($n = 242$). Van de 242 proefpersonen zijn 210 proefpersonen overgebleven voor de analyse. Proefpersonen werden om verschillende redenen verwijderd uit de analyse. Proefpersonen die korter dan 100 seconden over de vragenlijst deden ($n = 11$) en proefpersonen die de vragenlijst niet volledig hadden afgemaakt ($n = 14$), werden allereerst verwijderd. Proefpersonen die één volledige tekstversie hadden afgemaakt, zijn wel meegenomen in de analyse ($n = 15$). Daarnaast is een analyse gedaan om mogelijke uitbijters waar te nemen. Op basis van een visuele analyse van de data over leesduur zijn twee uitbijters waargenomen en verwijderd vanwege extreem hoge waarden ($n = 2$) of extreem lage waarden in de leesduur van de tekst in vergelijking met andere respondenten ($n = 5$). Proefpersonen die over beide teksten korter dan tien seconden deden, zijn verwijderd. In totaal bleven 210 proefpersonen over voor de analyse ($n = 210$).

In totaal deden 33 mannen ($n = 33$), 175 vrouwen ($n = 175$) en twee ‘weet ik niet / wil ik niet zeggen’ mee ($n = 2$). De opleidingsniveaus van de deelnemers waren divers, namelijk: middelbare school ($n = 8$), mbo ($n = 71$), hbo ($n = 94$) en universiteit ($n = 37$). De proefpersonen waren tussen de 16 en 25 jaar oud, met een gemiddelde leeftijd van 20.79 jaar ($M = 20.79$, $SD = 2.33$). De leeftijd gecombineerd met het opleidingsniveau is te zien in tabel 1. Daarnaast deden in totaal 103 mensen met een lage leesgewoonte en 107 met een hoge leesgewoonte mee.

Om na te gaan of de randomisatie van de steekproef geslaagd was, zijn er verschillende toetsen uitgevoerd. Uit de χ^2 -toets tussen Tekstversie (informatief / narratief) en Opleidingsniveau (laag / hoog) bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(1) = .02$, $p = .887$). Uit de χ^2 -toets tussen Tekstversie en Gender bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(2) = .32$, $p = .850$). Uit de χ^2 -toets tussen Tekstversie en Leesgewoonte bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(1) = .68$, $p = .679$). Tot slot is een eenweg variantie-analyse uitgevoerd voor een effect van Tekstversie op Leeftijd. Uit een eenweg variantie-analyse van Tekstversie op Leeftijd bleek geen significant hoofdeffect van Tekstversie ($F(1, 208) = < 1$). De randomisaties van opleidingsniveau, gender, leesgewoonte en leeftijd zijn geslaagd.

Tabel 1. Leeftijdsverdeling op basis van lager- (middelbare school en mbo) en hoger opgeleiden (hbo en wo).

	Lager opgeleid $n = 79$	Hoger opgeleid $n = 131$	Totaal $n = 210$
16 jaar	1	0	1
17 jaar	17	0	17

18 jaar	20	4	24
19 jaar	19	12	31
20 jaar	6	16	22
21 jaar	3	24	27
22 jaar	4	30	34
23 jaar	5	17	22
24 jaar	3	18	21
25 jaar	1	10	11

Onderzoeksontwerp

Het onderzoeksontwerp bestond twee keer uit een 2 x 2 tussenproefpersoonontwerp. De eerste analyse onderzocht het Soort tekst (narratief / informatief) x Opleidingsniveau (lager / hoger). De tweede analyse onderzocht het Soort tekst (narratief / informatief) x Leesgewoonte (laag / hoog). De afhankelijke variabelen waren Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht.

Instrumentatie

Het onderzoek bevatte drie afhankelijke variabelen: Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht en twee moderatoren: Opleidingsniveau en Leesgewoonte. De afhankelijke variabelen en moderatoren werden gemeten aan de hand van verschillende stellingen. Iedere afhankelijke variabele werd per tekst bevraagd. Aanvankelijk was het idee om de gemiddelde scores van de twee teksten samen te nemen voor de condities. Uit de manipulatiechecks (zie resultatensectie) bleken echter geen grote verschillen op te treden bij de vraag of het narratief van onderwerp 2 een informatieve tekst of een verhaal was. Om deze reden is gekozen om de twee onderwerpen los van elkaar te analyseren. De betrouwbaarheid van de schalen is daarom twee keer berekend.

Tekstbegrip – Tekstbegrip werd gemeten op twee manieren: het ervaren en het daadwerkelijk tekstbegrip. Ervaren tekstbegrip werd gemeten op een 7-puntschaal aan de hand van twee stellingen: “ik heb de tekst goed begrepen” en “het doel van de tekst was mij helder”. De betrouwbaarheid van Ervaren tekstbegrip bestaande uit twee items was twijfelachtig: $\alpha = .58$ (1) en $.55$ (2). Hoewel de betrouwbaarheid van Ervaren tekstbegrip lager is dan de norm van $\alpha = .70$, is toch besloten om het gemiddelde van de twee items te gebruiken in de verdere analyses. Daadwerkelijk tekstbegrip is gemeten aan de hand van een vijftal stellingen per tekst waarvan de respondenten moesten aangeven of zij de stelling wel of niet hadden gelezen in de

tekst. Voor een correct antwoord kregen zij een 1, voor een incorrect antwoord een 0. Het gemiddelde van de gegeven antwoorden is gebruikt voor de verdere analyses.

Tekstwaardering – Tekstwaardering is gemeten aan de hand van zes items per tekst. De respondenten gaven op een 7-puntschaal aan in hoeverre zij het eens waren met de stelling, bijvoorbeeld: “de tekst was leuk om te lezen” (Land, 2009) of “als ik deze tekst zou ontvangen van de overheid, zou ik de moeite doen om hem te lezen”. De betrouwbaarheid van Tekstwaardering bestaande uit zes items was goed (onderwerp 1): $\alpha = .80$ en adequaat (onderwerp 2): $\alpha = .70$. Het gemiddelde van de zes items is gebruikt voor de Tekstwaardering, die in de verdere analyses is gebruikt.

Overtuigingskracht – Overtuigingskracht werd gemeten aan de hand van de attitude tegenover de boodschap en de gedragsintentie. Respondenten gaven voor attitude op een 7-puntschaal en voor gedragsintentie op een 8-puntschaal aan in hoeverre zij het eens waren met de stelling. Als respondenten een acht scoorden bij gedragsintentie, betekende het dat zij zich ofwel al hadden ingeschreven in het Donorregister of over hun keuze hadden gepraat, ofwel zich al hadden ingeschreven voor de sociale huurwoningen. Omdat een antwoord “8” impliceert dat de respondent het heel erg eens is met deze stelling, is de 8-puntschaal van gedragsintentie omgerekend tot een 7-puntschaal. Attitude en Gedragsintentie werden voor het Donorregister gemeten door de stellingen als: “Het is belangrijk om een keuze te maken in het Donorregister” en “Ik ben van plan mij in te schrijven voor sociale huurwoningen”. De betrouwbaarheid van Overtuigingskracht (1) bestaande uit vier items was twijfelachtig: $\alpha = .67$. De betrouwbaarheid van Overtuigingskracht (2) bestaande uit twee items was niet goed: $\alpha = .42$. De items van onderwerp 1 zijn, ondanks een twijfelachtige betrouwbaarheid, wel meegenomen als gemiddelde variabele Overtuigingskracht en de items van onderwerp 2 zijn als losse items meegenomen.

Opleidingsniveau – Respondenten konden in het experiment hun opleidingsniveau aangeven. Daarbij konden zij de keuze maken tussen middelbare school, mbo, hbo, universiteit of een afgeronde opleiding. Wanneer respondenten ‘afgeronde opleiding’ invulden, kregen zij de mogelijkheid om hun afgeronde opleiding te vermelden. Die antwoorden zijn samengevoegd met de opleidingsniveaus. Respondenten die op de middelbare school zitten of op het mbo studeren, werden ingedeeld in de lager opgeleiden groep en respondenten die op het hbo en de universiteit studeren, werden ingedeeld in de hoger opgeleiden groep.

Leesgewoonte – Leesgewoonte werd gemeten aan de hand van vijf items, waarvan drie op een 5-puntschaal en twee op een 7-puntschaal. De items met een 5-puntschaal³ zijn omgerekend naar een waarde op een 7-puntschaal. De respondenten gaven aan in hoeverre zij het nieuws, boeken en tijdschriften lezen en in hoeverre zij het leuk vinden om te lezen. De betrouwbaarheid van Leesgewoonte bestaande uit vijf items was adequaat: $\alpha = .78$. De variabele Leesgewoonte is in de verdere analyse meegenomen als een lage of hoge leesgewoonte. Deze indeling is gemaakt op basis van een berekening van de mediaan van Leesgewoonte. Alle proefpersonen die onder de mediaan scoorden, werden ingedeeld als lage leesgewoonte en alle proefpersonen boven de mediaan werden ingedeeld als hoge leesgewoonte.

Manipulatiechecks – Verschillende manipulatiechecks zijn uitgevoerd om te toetsen of de manipulatie geslaagd was. Respondenten moesten aangeven of zij de gelezen tekst een informatieve, verhalende of het een ander soort tekst vonden en of zij de tekst een persoonlijke of onpersoonlijke tekst vonden. Deze vragen werden gesteld om te controleren dat respondenten de informatieve tekst daadwerkelijk een informatieve tekst vonden en daarmee onpersoonlijk en voor de narratieve tekst of zij de tekst een verhalende tekst en daarmee persoonlijk vonden. Daarnaast is in seconden gemeten hoe lang respondenten deden over het lezen van een tekst. Dat werd gemeten door middel van een functie in het programma Qualtrics. Tot slot is transportatie gemeten bij de narratieve tekstversie. Met een 7-puntschaal werd de mate van transportatie in het verhaal gemeten. Dit gebeurde door middel van een drietal stellingen (De Graaf et al., 2017; Jarrier, Bourgeon-Renault, Derbaix & Petr, 2017; Murphy et al., 2013), zoals: “ik had het gevoel dat ik de hoofdpersoon kende”. De betrouwbaarheid van Transportatie bestaande uit drie items (1) was adequaat: $\alpha = .71$. De betrouwbaarheid van Transportatie bestaande uit drie items (2) was goed: $\alpha = .82$. Het gemiddelde van de drie items is gebruikt voor Transportatie, die in de verdere analyses is gebruikt.

Beschrijvende variabelen – Respondenten vulden een aantal beschrijvende variabelen in. Naast leeftijd en gender als beschrijvende variabelen, vulden respondenten hun initiële attitude en gedrag tegenover het onderwerp in. De respondenten vulden bijvoorbeeld in of zij al in het Donorregister stonden en in hoeverre zij het belangrijk vinden om over hun keuze in het Donorregister te praten. Dit deden zij door simpelweg ‘ja’, ‘nee’, ‘misschien’ of ‘ik sta al ingeschreven’ in te vullen. Daarnaast gaven de respondenten op een 7-puntschaal aan in hoeverre zij overheidscommunicatie begrijpelijk vinden en in hoeverre overheidscampagnes hun aandacht trekken.

³ De drie items die omgerekend moesten worden van een 5-puntschaal (nooit – heel vaak) naar een 7-puntschaal waren niet geschikt om met een 7-puntschaal te meten.

Procedure

Het experiment vond plaats in de enquêtetool Qualtrics. Proefpersonen werden geworven via het persoonlijke netwerk van de student, oproepen via sociale media en contact met diverse mbo's. De proefpersonen werden geworven door middel van een korte wervingstekst waarin stond dat het om een experiment ging over overheidscommunicatie onder jongeren, dus zonder de richting van het experiment direct duidelijk te maken. Daarnaast werden proefpersonen gemotiveerd om mee te doen door het verloten van een cadeaubon ter waarde van tien euro. Nadat deelnemers op de link van het experiment hadden geklikt, werden zij willekeurig ingedeeld in één van de condities. Daarna werden zij geacht toestemming te geven om mee te doen aan het onderzoek en zij werden daarbij gewezen op het feit dat zij te allen tijde hun deelname mochten stoppen. Na het toestemmingsformulier volgde het experiment. De proefpersonen lazen ieder twee teksten en beantwoordden steeds na het lezen van een tekst een aantal vragen of stellingen. Tevens werden enkele algemene vragen gesteld, zoals leeftijd. Aan het einde werden de proefpersonen bedankt voor hun deelname en mochten zij, indien gewenst, hun e-mailadres achterlaten voor de verloting van de cadeaubon. De grootste groep proefpersonen deden gemiddeld 6.5 minuten over het experiment.

Statistische toetsing

De invloed van Tekstversie (narratief / informatief) op Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht, gemodereerd door Opleidingsniveau en Leesgewoonte, is gemeten door middel van een Manova. Er werden in totaal vier Manova's uitgevoerd, voor onderwerp 1 en 2, met ieder twee factoren: ofwel Tekstversie met Opleidingsniveau, ofwel Tekstversie met Leesgewoonte. De univariate effecten op de afhankelijke variabelen zijn apart bestudeerd. Daarnaast zijn de manipulatiechecks over het Soort tekst (informatief / verhaal en persoonlijk / onpersoonlijk) gemeten met behulp van een Chi kwadraat toets, Leesduur met behulp van een tweeweg variantie-analyse en Transportatie door middel van een onafhankelijke t-toets.

Resultaten

Manipulatiechecks

Om te controleren of de manipulatie geslaagd was, zijn verschillende testen uitgevoerd. De resultaten daarvan zijn te vinden in tabel 2. Allereerst is een Chi kwadraat toets uitgevoerd om te controleren of de respondenten de tekst een narratief of een informatieve tekst vonden. Uit een χ^2 -toets tussen Tekstversie en Soort tekst (onderwerp 1) bleek een verband te bestaan ($\chi^2 (2) = 96.90, p < .001$). Proefpersonen die de informatieve tekstversie kregen, rapporteerden vaker een informatieve tekst (92.0%) dan een verhaal (1.0%) te hebben gelezen. Proefpersonen die de narratieve tekstversie kregen, rapporteerden vaker een verhaal (66.7%) dan een informatieve tekst (30.4%) te hebben gelezen. Uit een χ^2 -toets tussen Tekstversie en Soort tekst (onderwerp 2) bleek een verband te bestaan ($\chi^2 (2) = 64.64, p < .001$). Proefpersonen die de informatieve tekstversie kregen, rapporteerden vaker een informatieve tekst (96.1%) dan een narratieve tekst (2.9%) te hebben gelezen. Proefpersonen die de narratieve tekst kregen, rapporteerden vaker een narratieve tekst (52.4%) dan een informatieve tekst (45.7%).

Daarnaast is een Chi kwadraat toets uitgevoerd om te controleren of de respondenten de tekst een persoonlijke of onpersoonlijke tekst vonden. Uit een χ^2 -toets tussen Tekstversie en Mate van persoonlijkheid (onderwerp 1) bleek een verband te bestaan ($\chi^2 (1) = 29.45, p < .001$). Proefpersonen rapporteerden over het algemeen vaker een persoonlijke tekst (74.8%) dan een onpersoonlijke tekst (25.2%) te hebben gelezen. Bij de narratieve tekstversie was dit hoger (91.2%) dan bij de informatieve tekstversie (58.0%). Uit een χ^2 -toets tussen Tekstversie en Mate van persoonlijkheid (onderwerp 2) bleek een verband te bestaan ($\chi^2 (1) = 89.14, p < .001$). Proefpersonen die de informatieve tekst kregen, rapporteerden vaker een onpersoonlijke tekst (72.8%) dan een persoonlijke tekst (27.2%) te hebben gelezen. Proefpersonen die de narratieve tekst kregen, rapporteerden vaker een persoonlijke tekst (91.4%) dan een onpersoonlijke tekst (8.6%) te hebben gelezen.

Omdat bij onderwerp 2 het percentage lezers dat de narratieve tekst informatief vond substantieel hoger was dan bij onderwerp 1, is besloten om de onderwerpen los van elkaar te analyseren.

Tabel 2. Verdeling van tekstversie (informatief / narratief) en soort tekst (informatief / verhaal / onpersoonlijk / persoonlijk). De getallen staan voor het aantal keer dat iets voorkwam. De percentages staan tussen haakjes. Het onderwerp staat ook tussen haakjes.

	Informatief (1) n = 100	Narratief (1) n = 102	Informatief (2) n = 103	Narratief (2) n = 105
Informatief	92 (92%)	31 (30.4%)	99 (96.1%)	48 (45.7%)
Verhaal	1 (1.0%)	68 (66.7%)	3 (2.9%)	55 (52.4%)
Onpersoonlijk	42 (42.0%)	9 (8.8%)	75 (72.8%)	9 (8.6%)
Persoonlijk	58 (58.0%)	93 (91.2%)	28 (27.2%)	96 (91.4%)

Ten derde is de leesduur van de teksten gemeten in seconden. Uit een tweeweg variantie-analyse van Tekstversie en Opleidingsniveau op Leesduur (onderwerp 1) bleek een significant hoofdeffect van Tekstversie ($F(1, 200) = 37.62, p < .001$) en van Opleidingsniveau ($F(1, 200) = 7.95, p = .005$). Ook trad er een interactie-effect op tussen Tekstversie en Opleidingsniveau ($F(1, 200) = 3.92, p = .049$). Het bleek dat respondenten langer deden over het lezen van de narratieve tekst ($M = 78.88, SD = 55.65$) dan over de informatieve tekst ($M = 43.50, SD = 29.34$). Daarnaast bleek het dat lager opgeleiden langer deden over het lezen van de teksten ($M = 72.39, SD = 62.75$) dan hoger opgeleiden ($M = 54.82, SD = 25.01$). Het interactie-effect bleek alleen op te treden voor de narratieve tekstversie ($F(1, 101) = 7.55, p = .007$). Wanneer lager opgeleiden de narratieve tekstversie lazen, deden zij langer over het lezen van de tekst ($M = 97.97, SD = 75.93$) dan wanneer hoger opgeleiden de narratieve tekstversie lazen ($M = 67.71, SD = 35.48$).

Uit een tweeweg variantie-analyse van Tekstversie en Opleidingsniveau op Leesduur (onderwerp 2) bleek geen significant hoofdeffect van Tekstversie ($F(1, 204) < 1$) en Opleidingsniveau ($F(1, 204) < 1$) en er trad ook geen interactie-effect op tussen Tekstversie en Opleidingsniveau ($F(1, 204) = 3.64, p = .058$).

Uit een tweeweg variantie-analyse van Tekstversie en Leesgewoonte op Leesduur (onderwerp 1) bleek een significant hoofdeffect van Tekstversie ($F(1, 200) = 32.80, p < .001$). Respondenten deden langer over het lezen van de narratieve tekst ($M = 78.88, SD = 55.65$) dan over de informatieve tekst ($M = 43.50, SD = 29.34$). Er bleek geen significant hoofdeffect van Leesgewoonte ($F(1, 200) = 1.53, p = .218$) en er trad ook geen interactie-effect op tussen Tekstversie en Leesgewoonte ($F(1, 200) = 1.24, p = .267$).

Uit een tweeweg variantie-analyse van Tekstversie en Leesgewoonte op Leesduur (onderwerp 2) bleek geen significant hoofdeffect van Tekstversie ($F(1, 204) < 1$), Leesgewoonte ($F(1, 204) = 1.23, p = .268$) en er trad ook geen interactie-effect op tussen Tekstversie en Leesgewoonte ($F(1, 204) < 1$).

Tabel 3. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de leesduur per onderwerp, in functie van tekstversie en opleidingsniveau. Lager en hoger staan voor een lager of hoger opleidingsniveau.

	Informatief		Narratief	
	Lager n = 38	Hoger n = 63	Lager n = 38	Hoger n = 65
Leesduur onderwerp 1	48.80 (29.54)	41.51 (29.28)	97.97 (75.93)	67.71 (35.48)
Leesduur onderwerp 2	56.90 (40.25)	69.37 (63.84)	79.30 (67.77)	61.97 (42.72)

Tabel 4. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de leesduur per onderwerp, in functie van tekstversie en opleidingsniveau. Laag en hoog staan voor een lage of hoge leesgewoonte.

	Informatief		Narratief	
	Laag n = 53	Hoog n = 48	Laag n = 49	Hoog n = 54
Leesduur onderwerp 1	43.87 (33.02)	43.10 (25.00)	86.56 (67.09)	71.91 (42.18)
Leesduur onderwerp 2	56.78 (32.25)	72.12 (71.62)	67.58 (45.94)	69.16 (60.40)

Tot slot is voor de narratieve tekstversie de transportatie naar het narratief gemeten. Uit een t-toets van Opleidingsniveau op Transportatie (onderwerp 1 en 2) bleek er geen significant verschil te zijn tussen lager- en hoger opgeleiden wat betreft de Transportatie ($t(68.76) = .78, p = .436$) en ($t(71.63) = 1.55, p = .126$). Uit een t-toets van Leesgewoonte op Transportatie (onderwerp 1) bleek er een significant verschil te zijn tussen een lage en hoge leesgewoonte wat betreft de Transportatie in een narratief ($t(96.88) = 3.40, p = .001$). Een hoge leesgewoonte zorgde voor een hogere transportatie ($M = 3.80, SD = 1.15$) dan een lage leesgewoonte ($M = 2.98, SD = 1.27$). Uit een t-toets van Leesgewoonte op Transportatie (onderwerp 2) bleek er geen significant verschil te zijn tussen een lage en hoge leesgewoonte wat betreft de Transportatie ($t(98.19) = 1.13, p = .263$).

De relatie tussen tekstversie en opleidingsniveau op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht

De eerste en tweede hypothese verwachten een hoofdeffect van Tekstversie en de derde hypothese gaat in op een mogelijk interactie-effect tussen tekstversie en opleidingsniveau en het effect daarvan op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht. Voor onderwerp 1 zijn de gemiddelden te vinden in tabel 5 en voor onderwerp 2 in tabel 6.

Onderwerp 1: donorregister

Uit een tweeweg multivariate variantie-analyse van Tekstversie en Opleidingsniveau op Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht bleek een significant multivariaat effect van Tekstversie ($F(4, 194) = 2.57, p = .039$) en van Opleidingsniveau ($F(4, 194) = 5.48, p < .001$). Er trad geen interactie-effect op tussen Tekstversie en Opleidingsniveau ($F(4, 194) < 1$).

Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Tekstversie op Ervaren tekstbegrip ($F(1, 197) = 5.88, p = .016$), Daadwerkelijk tekstbegrip ($F(1, 197) = 6.09, p = .014$) en Tekstwaardering ($F(1, 197) = 4.19, p = .042$). De informatieve tekstversie had een hoger Ervaren tekstbegrip ($M = 6.28, SD = .60$), een hoger Daadwerkelijk tekstbegrip ($M = .86, SD = .15$) en een hogere Tekstwaardering ($M = 4.92, SD = .88$) dan de narratieve tekstversie (Ervaren tekstbegrip: $M = 6.01, SD = .77$; Daadwerkelijk tekstbegrip: $M = .80, SD = .19$; Tekstwaardering: $M = 4.59, SD = 1.06$). Er bleek geen effect van Tekstversie op Overtuigingskracht ($F(1, 197) < 1$).

Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Opleidingsniveau op Tekstwaardering ($F(1, 197) = 6.49, p = .012$) en op Overtuigingskracht ($F(1, 197) = 5.76, p = .017$). Lager opgeleiden hadden een hogere Tekstwaardering ($M = 4.98, SD = .91$) en een lagere Overtuigingskracht ($M = 5.88, SD = .93$) dan hoger opgeleiden (Tekstwaardering: $M = 4.62, SD = 1.01$; Overtuigingskracht: $M = 6.18, SD = .81$). Er bleek geen effect op Ervaren tekstbegrip ($F(1, 197) < 1$) en op Daadwerkelijk tekstbegrip ($F(1, 197) < 1$).

Tabel 5. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van ervaren tekstbegrip (1 = zeer laag tekstbegrip, 7 = zeer hoog tekstbegrip), daadwerkelijk tekstbegrip (0 = zeer laag tekstbegrip, 1 = zeer hoog tekstbegrip), tekstwaardering (1 = zeer lage tekstwaardering, 7 = zeer hoge tekstwaardering) en overtuigingskracht (1 = zeer lage overtuigingskracht, 7 = zeer hoge overtuigingskracht) in functie van tekstversie en opleidingsniveau van onderwerp 1. Lager en hoger staan voor een lager of hoger opleidingsniveau.

	Informatief		Narratief	
	Lager n = 38	Hoger n = 61	Lager n = 37	Hoger n = 65
Ervaren tekstbegrip	6.18 (.72)	6.34 (.50)	6.04 (.71)	6.00 (.80)
Daadwerkelijk tekstbegrip	.84 (.17)	.87 (.14)	.79 (.18)	.80 (.19)
Tekstwaardering	6.05 (.81)	4.85 (.92)	4.91 (1.00)	4.41 (1.05)
Overtuigingskracht	5.88 (.90)	6.24 (.88)	5.88 (.98)	6.13 (.75)

Onderwerp 2: sociale huurwoningen

Uit een tweeweg multivariate variantie-analyse van Tekstversie en Opleidingsniveau op Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht bleek een significant multivariaat effect van Tekstversie ($F(5, 197) = 2.39, p = .040$) en van Opleidingsniveau ($F(5, 197) = 5.07, p < .001$). Er trad geen interactie-effect op tussen Tekstversie en Opleidingsniveau ($F(5, 197) = 1.30, p = .266$).

Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Tekstversie op Ervaren tekstbegrip ($F(1, 201) = 6.65, p = .011$) en op Tekstwaardering ($F(1, 201) = 8.79, p = .001$). De narratieve tekstversie had een hoger Ervaren tekstbegrip ($M = 6.14, SD = .72$) en een hogere Tekstwaardering ($M = 5.00, SD = .77$) dan de informatieve tekstversie (Ervaren tekstbegrip: $M = 5.89, SD = .81$; Tekstwaardering: $M = 4.67, SD = .76$). Er bleek geen effect van Tekstversie op Daadwerkelijk tekstbegrip ($F(1, 201) < 1$), Attitude ($F(1, 201) = 2.64, p = .106$) en Gedragsintentie ($F(1, 201) < 1$).

Uit univariate analyses bleek dat er een effect was Opleidingsniveau op Ervaren tekstbegrip ($F(1, 201) = 7.77, p = .006$) en op Daadwerkelijk tekstbegrip ($F(1, 201) = 4.36, p = .038$). Hoger opgeleiden hadden een hoger Ervaren tekstbegrip ($M = 6.13, SD = .72$) en een hoger Daadwerkelijk tekstbegrip ($M = .87, SD = .15$) dan lager opgeleiden (Ervaren tekstbegrip: $M = 5.92, SD = .84$; Daadwerkelijk tekstbegrip: $M = .82, SD = .21$). Er bleek geen effect van Opleidingsniveau op Tekstwaardering ($F(1, 201) < 1$), Attitude ($F(1, 201) < 1$) en Gedragsintentie ($F(1, 201) = 3.35, p = .069$).

Tabel 6. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van ervaren tekstbegrip (1 = zeer laag tekstbegrip, 7 = zeer hoog tekstbegrip), daadwerkelijk tekstbegrip (0 = zeer laag tekstbegrip, 1 = zeer hoog tekstbegrip), tekstwaardering (1 = zeer lage tekstwaardering, 7 = zeer hoge tekstwaardering) en overtuigingskracht (attitude en gedragsintentie) (1 = zeer lage

overtuigingskracht, 7 = zeer hoge overtuigingskracht) in functie van tekstversie en opleidingsniveau van onderwerp 2. Lager en hoger staan voor een lager of hoger opleidingsniveau.

	Informatief		Narratief	
	Lager n = 39	Hoger n = 63	Lager n = 37	Hoger n = 66
Ervaren tekstbegrip	5.60 (.87)	6.06 (.73)	6.04 (.74)	6.19 (.72)
Daadwerkelijk tekstbegrip	.80 (.22)	.89 (.12)	.84 (.20)	.85 (.17)
Tekstwaardering	4.73 (.79)	4.63 (.76)	5.05 (.68)	4.97 (.81)
Attitude	5.82 (1.02)	6.13 (.79)	6.24 (.90)	6.15 (1.07)
Gedragsintentie	4.71 (1.77)	4.48 (2.31)	5.17 (1.53)	4.32 (2.13)

De relatie tussen tekstversie en leesgewoonte op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht

De vierde hypothese gaat in op een mogelijk interactie-effect tussen tekstversie en leesgewoonte en het effect daarvan op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht. Voor onderwerp 1 zijn de gemiddelden te vinden in tabel 7 en voor onderwerp 2 in tabel 8.

Onderwerp 1: donorregister

Uit een tweeweg multivariate variantie-analyse van Tekstversie en Leesgewoonte op Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht bleek een significant multivariaat effect van Tekstversie ($F(4, 194) = 3.31, p = .012$). Er trad geen multivariaat effect op van Leesgewoonte ($F(4, 194) = 2.01, p = .094$). Wel trad er een interactie-effect op tussen Tekstversie en Leesgewoonte ($F(4, 194) = 2.54, p = .041$).

Uit univariate analyses bleek dat er een effect was Tekstversie op Ervaren tekstbegrip ($F(1, 197) = 7.98, p = .005$), Daadwerkelijk tekstbegrip ($F(1, 197) = 6.99, p = .009$) en Tekstwaardering ($F(1, 197) = 6.28, p = .013$). De informatieve tekstversie had een hoger Ervaren tekstbegrip ($M = 6.28, SD = .60$), een hoger Daadwerkelijk tekstbegrip ($M = .86, SD = .15$) en een hogere Tekstwaardering ($M = 4.92, SD = .88$) dan de narratieve tekstversie (Ervaren tekstbegrip: $M = 6.01, SD = .77$; Daadwerkelijk tekstbegrip: $M = .80, SD = .19$; Tekstwaardering: $M = 4.59, SD = 1.06$). Er bleek geen effect van Tekstversie op Overtuigingskracht ($F(1, 197) < 1$).

Het interactie-effect bleek alleen op te treden voor het Ervaren tekstbegrip ($F(1, 197) = 7.32, p = .007$). Uit een t-toets van Tekstversie op Ervaren tekstbegrip bleek er een significant

verschil te zijn tussen tekstversies en mensen met een hoge leesgewoonte wat betreft hun ervaren tekstbegrip ($t(85.50) = 4.06, p < .001$). Het bleek dat mensen met een hoge leesgewoonte een hoger Ervaren tekstbegrip hadden bij de informatieve tekst ($M = 6.44, SD = .47$) dan bij de narratieve tekst ($M = 5.91, SD = .81$). Bij mensen met een lage leesgewoonte bleek het verschil tussen tekstversies niet significant ($t(96.68) = .09, p = .933$).

Tabel 7. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van ervaren tekstbegrip (1 = zeer laag tekstbegrip, 7 = zeer hoog tekstbegrip), daadwerkelijk tekstbegrip (0 = zeer laag tekstbegrip, 1 = zeer hoog tekstbegrip), tekstwaardering (1 = zeer lage tekstwaardering, 7 = zeer hoge tekstwaardering) en overtuigingskracht (1 = zeer lage overtuigingskracht, 7 = zeer hoge overtuigingskracht) in functie van tekstversie en leesgewoonte van onderwerp 1. Laag en hoog staan voor een lage of hoge leesgewoonte.

	Informatief		Narratief	
	Laag n = 39	Hoog n = 63	Laag n = 37	Hoog n = 66
Ervaren tekstbegrip	6.28 (.60)	6.01 (.77)	6.14 (.68)	6.16 (.72)
Daadwerkelijk tekstbegrip	.86 (.15)	.80 (.19)	.82 (.17)	.84 (.17)
Tekstwaardering	4.92 (.88)	4.59 (1.06)	4.67 (.99)	4.84 (.98)
Overtuigingskracht	6.10 (.90)	6.04 (.84)	5.91 (1.00)	6.23 (.68)

Onderwerp 2: sociale huurwoningen

Uit een tweeweg multivariate variantie-analyse van Tekstversie en Leesgewoonte op Tekstbegrip, Tekstwaardering en Overtuigingskracht bleek een significant multivariaat effect van Tekstversie ($F(5, 197) = 2.41, p = .038$). Er trad geen multivariaat effect van Leesgewoonte op ($F(5, 197) = 1.36, p = .241$) en er trad ook geen interactie-effect op tussen Tekstversie en Leesgewoonte ($F(5, 197) = 1.63, p = .154$).

Uit univariate analyses bleek dat er een effect was Tekstversie op Ervaren tekstbegrip ($F(1, 197) = 5.75, p = .017$) en Tekstwaardering ($F(1, 197) = 9.60, p = .002$). De narratieve tekstversie had een hoger Ervaren tekstbegrip ($M = 6.14, SD = .72$) en een hogere Tekstwaardering ($M = 5.00, SD = .77$) dan de informatieve tekstversie (Ervaren tekstbegrip: $M = 5.89, SD = .81$; Tekstwaardering: $M = 4.67, SD = .76$). Er bleek geen effect van Tekstversie op Daadwerkelijk tekstbegrip ($F(1, 197) < 1$), Attitude ($F(1, 197) = 2.05, p = .154$) en Gedragsintentie ($F(1, 197) < 1$).

Tabel 8. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van ervaren tekstbegrip (1 = zeer laag tekstbegrip, 7 = zeer hoog tekstbegrip), daadwerkelijk tekstbegrip (0 = zeer laag tekstbegrip, 1 = zeer hoog tekstbegrip), tekstwaardering (1 = zeer lage tekstwaardering, 7 = zeer hoge tekstwaardering) en overtuigingskracht (attitude en gedragsintentie) (1 = zeer lage overtuigingskracht, 7 = zeer hoge overtuigingskracht) in functie van tekstversie en leesgewoonte van onderwerp 2. Laag en hoog staan voor een lage of hoge leesgewoonte.

	Informatief		Narratief	
	Laag n = 50	Hoog n = 52	Laag n = 48	Hoog n = 55
Ervaren tekstbegrip	5.71 (.82)	6.06 (.78)	6.20 (.69)	6.08 (.76)
Daadwerkelijk tekstbegrip	.82 (.18)	.89 (.15)	.83 (.17)	.87 (.18)
Tekstwaardering	4.57 (.74)	4.77 (.79)	5.01 (.87)	4.98 (.67)
Attitude	5.88 (.98)	6.13 (.79)	6.38 (.76)	6.02 (1.16)
Gedragsintentie	4.34 (1.98)	4.79 (2.23)	4.64 (1.96)	4.52 (2.00)

Aanvullende analyse: overheidscommunicatie

Uit een eenweg multivariate variantie-analyse van Opleidingsniveau op Begrijpelijke overheidscommunicatie en Aandacht voor overheidscampagnes bleek een significant multivariaat effect van Opleidingsniveau ($F(2, 207) = 4.16, p = .017$). Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Opleidingsniveau op Begrijpelijke overheidscommunicatie ($F(1, 208) = 4.29, p = .040$) en op Aandacht voor overheidscampagnes ($F(1, 208) = 7.29, p = .008$). Hoger opgeleiden vonden overheidscommunicatie begrijpelijker ($M = 5.10, SD = 1.39$) en overheidscampagnes trokken meer hun aandacht ($M = 4.04, SD = 1.42$) dan lager opgeleiden (Begrijpelijk: $M = 4.70, SD = 1.32$; Aandacht: $M = 3.48, SD = 1.50$).

Uit een eenweg multivariate variantie-analyse van Leesgewoonte op Begrijpelijke overheidscommunicatie en Aandacht voor overheidscampagnes bleek een significant multivariaat effect van Leesgewoonte ($F(2, 207) = 6.20, p = .002$). Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Leesgewoonte op Begrijpelijke overheidscommunicatie ($F(1, 208) = 7.91, p = .005$) en op Aandacht voor overheidscampagnes ($F(1, 208) = 9.60, p = .002$). Mensen met een hoge leesgewoonte vonden overheidscommunicatie begrijpelijker ($M = 5.21, SD = 1.24$) en overheidscampagnes trokken meer hun aandacht ($M = 4.13, SD = 1.37$) dan

mensen met een lage leesgewoonte (Begrijpelijk: $M = 4.68$, $SD = 1.46$; Aandacht: $M = 3.51$, $SD = 1.51$).

Conclusie

Dit onderzoek ging in op de vraag of narratieve overheidsteksten een positiever effect hadden op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht en in hoeverre dit effect werd gemodereerd door opleidingsniveau en leesgewoonte. Omdat uit de manipulatiechecks bleek dat het percentage lezers dat de narratieve tekst informatief vond substantieel hoger was dan bij de narratieve tekst over het donorregister, is besloten onderscheid te maken tussen de twee onderwerpen.

Allereerst werd onderzocht of de narratieve teksten zorgden voor een hogere tekstwaardering en overtuigingskracht en de informatieve teksten voor een hoger tekstbegrip dan de narratieve teksten (hypothese 1 en 2). De informatieve tekst werd bij het donorregister als makkelijker ervaren, beter onthouden en hoger gewaardeerd dan de narratieve tekstversie. De narratieve tekst werd juist bij de sociale huurwoningen gezien als makkelijker en de tekst werd hoger gewaardeerd dan de informatieve tekst. De eerste hypothesen zijn hierbij deels bevestigd: enkel de informatieve donorregister tekst zorgde voor een hoger tekstbegrip en de narratieve tekst over de sociale huurwoning werd makkelijker ervaren en hoger gewaardeerd.

Ten tweede werd een interactie-effect tussen tekstversie en opleidingsniveau onderzocht (hypothese 3). Hoewel bij beide onderwerpen geen interactie-effecten bleken tussen tekstversie en opleidingsniveau, maakte opleidingsniveau wel verschil in de effecten op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht. Lager opgeleiden waardeerden de teksten over het donorregister hoger dan hoger opgeleiden, maar raakten ook minder overtuigd dan hoger opgeleiden. Hoger opgeleiden vonden de teksten over de sociale huurwoningen makkelijker en begrepen de teksten ook beter dan lager opgeleiden. De derde hypothese is hiermee niet bevestigd door gebrek aan een interactie-effect.

Als derde werd een interactie-effect tussen tekstversie en leesgewoonte onderzocht (hypothese 4). Het bleek dat leesgewoonte in de meeste gevallen geen invloed had. Enkel bij het donorregister bleken mensen met een hoge leesgewoonte de informatieve tekst makkelijker te vinden. De hypothese is hiermee niet bevestigd. Het bleek echter wel het geval te zijn dat mensen met een hoge leesgewoonte een hogere transportatie hadden in het verhaal.

Tot slot werden drie aanvullende analyses gedaan. De eerste aanvullende analyse die werd gedaan, betrof de leesduur van de teksten. De deelnemers deden langer over de narratieve

tekst over het donorregister dan over de informatieve tekst. Lager opgeleiden deden daarbij langer over de narratieve tekst dan hoger opgeleiden. Er traden geen verschillen op in leesduur voor de teksten over de sociale huurwoningen. De tweede aanvullende analyse ging over de transportatie naar het narratief. Het bleek dat bij het donorregister een hoge leesgewoonte zorgde voor een hogere transportatie dan bij mensen met een lage leesgewoonte. De laatste aanvullende analyse was gedaan over de begrijpelijkheid van overheidscommunicatie en de aandacht voor overheids campagnes. Het bleek dat hoger opgeleiden overheidscommunicatie begrijpelijker vonden dan lager opgeleiden en overheids campagnes trokken ook meer hun aandacht. Daarnaast bleek dat mensen met een hoge leesgewoonte overheidscommunicatie begrijpelijker vinden dan mensen met een lage leesgewoonte en dat overheids campagnes ook meer hun aandacht trokken.

Het onderzoek heeft dus uiteenlopende resultaten opgeleverd. Waar bij het donorregister de informatieve tekst als makkelijker werd beschouwd, een effect dat gemodereerd werd door leesgewoonte, en hoger werd gewaardeerd, werd bij de sociale huurwoning juist de narratieve tekst als makkelijker gezien en hoger gewaardeerd. Het waren de lager opgeleiden die de teksten over het donorregister hoger waardeerden, ongeacht de tekstversie. De hoger opgeleiden vonden de teksten, ongeacht de tekstversie, van de sociale huurwoningen makkelijker.

Discussie

De invloed van een narratief op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht

De verwachting was dat de narratieve teksten zouden zorgen voor een hogere waardering (Land, 2009; Land & Sanders, 2003; Sangers et al., 2019) en een hogere overtuigingskracht (Braddock & Dillard, 2016; Moyer-Gusé & Nabi, 2010) dan de informatieve teksten. Tevens werd verwacht dat de informatieve teksten hoger zouden scoren op tekstbegrip dan de narratieve teksten (Land, 2009; Van Silfhout, 2014; Wolfe & Woodwyk, 2010). Bij de conditie over het donorregister bleek inderdaad dat de informatieve tekst leidde tot een hoger tekstbegrip, maar die tekst werd ook hoger gewaardeerd dan de narratieve tekst, terwijl de narratieve tekst over de sociale huurwoning wel hoger werd gewaardeerd en als makkelijker werd ervaren dan de informatieve tekst. Dat de informatieve tekst over onderwerp 1 beter werd onthouden, sluit aan op het onderzoek van Land (2009) en Van Silfhout (2014) waarbij de informatieve of zakelijke (educatieve) tekst beter werd onthouden dan de verhalende tekst. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat een verhaal bepaalde toevoegingen kan hebben die ervoor zorgen dat de tekst leuker en interessanter is, maar dat deze toevoegingen ervoor zorgen dat de hoofdzaken moeilijker uit de tekst zijn te halen (Land, 2009; Van Silfhout, 2014).

Dat de informatieve tekst over onderwerp 1 ook hoger werd gewaardeerd dan de narratieve tekst over onderwerp 1 gaat in tegen de verwachte richting. Een mogelijke verklaring zou het onderwerp en/of de afzender kunnen zijn. In het onderzoek van Land (2009) kwam naar voren dat vmbo-leerlingen gewend zijn om een informatieve educatieve tekst te lezen in plaats van een verhalende educatieve tekst. Land (2009) constateerde dat de leerlingen de verhalende tekst leuker vonden, maar minder goed onthielden, en noemde als verklaring de *distantiebevorderende hypothese*: mogelijk onthielden de leerlingen informatie uit de verhalende tekst minder goed omdat zij daar niet aan gewend zijn en dit een soort vervreemdend effect heeft opgeroepen (Land, 2009). Mogelijkerwijs is de distantiebevorderende hypothese (Land, 2009) ook van toepassing op de teksten over het donorregister. Het is denkbaar dat de deelnemers de informatieve tekst over het donorregister hoger waardeerden dan de narratieve tekst, omdat zij dit soort informatieve of zakelijke teksten gewend zijn van de overheid of gewend zijn bij een onderwerp als het donorregister. De narratieve tekst over de sociale huurwoning werd echter wel hoger gewaardeerd dan de informatieve tekst. Dit sluit aan op eerdere onderzoeken (Land, 2009; Land & Sanders, 2003; Sangers et al., 2019).

Ondanks een aantal significante verschillen tussen tekstversies bleken de algemene gemiddeldes van tekstbegrip voor iedere tekstversie al hoog te zijn. Ook overtuigingskracht bij het donorregister was hoog. Tekstwaardering bij beide onderwerpen en gedragsintentie bij onderwerp 2 zijn daarop een uitzondering. Het is denkbaar dat de teksten al zodanig makkelijk waren dat de manipulatie geen effect meer had. Mogelijkerwijs is er sprake van een plafondeffect waarbij de scores op de afhankelijke variabelen dusdanig hoog zijn dat de onafhankelijke variabelen of de manipulatie niet veel effect heeft gehad. Dat overtuigingskracht bij het donorregister hoog is, maar gedragsintentie bij de sociale huurwoningen lager is, kan te maken hebben met de aandacht die er vanuit de overheid al is geweest voor het donorregister en jongeren zich door de naderende deadline voor het inschrijven zich al hebben ingeschreven.

Bovengenoemde uiteenlopende resultaten kunnen het gevolg zijn van onderwerpafhankelijke effecten. Experimenten zoals deze kunnen erg onderwerpafhankelijk zijn met slechts twee verschillende onderwerpen. Het is om deze reden denkbaar dat vervolgonderzoek meerdere onderwerpen zou moeten bevatten om de kans op onderwerpafhankelijke effecten kleiner te maken. Daarnaast zou vervolgonderzoek een replicatie kunnen zijn van het onderzoek van Land (2009), betreffende een corpusanalyse van het soort overheidsteksten die worden verspreid, om vervolgens de effecten tussen informatieve en narratieve teksten te meten. Een derde suggestie voor vervolgonderzoek op basis van deze resultaten is een onderzoek naar de invloed van de afzender op de gewenste effecten van een

narratieve tekst. Mogelijk speelt de afzender, de overheid, een rol in onder meer de waardering van een tekst. Aan te raden is om meerdere condities vanuit meerdere afzenders te onderzoeken. Een laatste suggestie voor vervolgonderzoek zou zijn om te onderzoeken in hoeverre een gecombineerde tekst met zowel informatieve als narratieve elementen de gewenste effecten van de tekst oplevert.

De invloed van tekstversie en opleidingsniveau en tekstversie en leesgewoonte op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht

De verwachting dat lager opgeleiden bij de narratieve teksten een hoger tekstbegrip, een hogere tekstwaardering en een hogere overtuigingskracht zouden hebben dan bij de informatieve tekstversies en dat deze effecten bij hoger opgeleiden ofwel gelijk ofwel lager zouden zijn dan voor de informatieve tekstversies, bleek niet uit te komen door een gebrek aan een interactie-effect tussen tekstversie en opleidingsniveau. De resultaten gaan in tegen het idee dat een narratief zeer geschikt of mogelijk geschikter kan zijn om lager opgeleiden te bereiken tegenover hoger opgeleiden (Kreuter et al., 2010; Murphy, Frank, Chatterjee, & Baezconde-Garbanati, 2013). Mogelijk sluiten de gevonden resultaten beter aan op het onderzoek van De Graaf et al. (2017), omdat in dat onderzoek ook geen verschillen werden gevonden tussen narratieve en informatieve teksten onder lager opgeleiden. Eén van de verklaringen van De Graaf et al. (2017) voor deze gevonden resultaten was dat de narratieve tekst langer was dan de informatieve tekst. De lager opgeleide doelgroep, die vaker over een lage cognitieve capaciteit beschikken dan hoger opgeleiden, kostte het mogelijk teveel cognitieve capaciteit om het narratief te verwerken (De Graaf et al., 2017). In huidig onderzoek zou dit mogelijk het geval kunnen zijn voor de narratieve tekst over het donorregister. Lager opgeleiden deden namelijk relatief langer over de narratieve tekst dan hoger opgeleiden en de teksten van het donorregister waren langer dan de teksten van de sociale huurwoningen. De lengte van de tekst zou dus een rol kunnen spelen in de gevonden resultaten.

Ook uit deze resultaten blijkt de invloed van onderwerp aanwezig te zijn. Lager opgeleiden waardeerden namelijk de teksten over het donorregister hoger dan hoger opgeleiden en hoger opgeleiden vonden de teksten over de sociale huurwoningen makkelijker dan lager opgeleiden. Aan de leeftijdsverdeling onder de opleidingsniveaus (tabel 1) is te zien dat de jongere groep vaker lager opgeleid is en de oudere groep vaker hoger opgeleid. Dat zou kunnen verklaren waarom lager opgeleiden de teksten over het donorregister hoger waardeerden dan hoger opgeleiden. Het onderwerp donorregister is voor de jongere groep mogelijk relevanter dan de sociale huurwoningen, omdat het donorregister voor iedereen vanaf 18 jaar is en gezien

de leeftijdsverdeling is de kans aanwezig dat hoger opgeleiden zich al hebben moeten inschrijven voor het donorregister. Hoger opgeleiden vonden de teksten over de sociale huurwoningen makkelijker en dat zou te verklaren zijn doordat sociale huurwoningen relevanter voor hen is en zij zich daar mogelijk al meer in hebben verdiept. Mogelijk speelt de mate van voorkennis een rol in de gevonden resultaten. Onderzoek van Fisher, Frey en Lapp (2008) toonde aan dat wanneer de lezer van de tekst al een zekere voorkennis heeft van het onderwerp, de lezer de tekst eerder zal begrijpen. Vervolgonderzoek zou moeten uitwijzen of de mate van voorkennis daadwerkelijk een rol speelt in de verwachte effecten wat betreft tekstbegrip.

Daarnaast werd verwacht dat een hoge leesgewoonte bij een narratieve tekst zou leiden tot een hoger tekstbegrip, een hogere tekstwaardering en een hogere overtuigingskracht. Hoewel bleek dat mensen met een hoge leesgewoonte meer transporteerden in het verhaal dan mensen met een lage leesgewoonte, zoals ook werd geconstateerd in onderzoek van Kuijpers et al. (2019), kwam de verwachting niet uit. Het maakte dus niet uit hoe vaak mensen lezen en om welke reden zij dat doen om een narratief beter te begrijpen, waarderen en er overtuigd door raken. Het was juist het geval dat mensen met een hoge leesgewoonte de informatieve tekst over het donorregister makkelijker vonden dan mensen met een lage leesgewoonte.

Kortom, gezien deze resultaten is het de vraag in hoeverre de conclusies kunnen worden getrokken richting een daadwerkelijk verschil van bijvoorbeeld tekstversie of dat deze verschillen zijn ontstaan vanwege het soort onderwerp. Behalve leeftijd en opleidingsniveau zou ook de inhoud van een onderwerp een rol kunnen spelen in de gewenste effecten. Allebei de onderwerpen zijn preventie-gericht: bereid je voor op de keuze over het wel of niet doneren van je organen na je dood en bereid je voor op de huizenmarkt door je nu vast aan te melden voor de sociale huur. Het onderwerp donorregister kan echter een beladen onderwerp zijn, omdat het met de dood te maken heeft. Bij zo'n onderwerp verwachten mensen misschien een zakelijkere tekst, omdat mensen een goed geïnformeerde keuze willen maken.

Beperkingen onderzoek

Dit onderzoek bevat enkele beperkingen die van invloed konden zijn op de resultaten. Een eerste beperking is het niet kunnen samenvoegen van beide onderwerpen. Het bleek dat een redelijk grote groep deelnemers de narratieve tekst over de sociale huurwoningen een informatieve tekst vond in plaats van een verhaal en de informatieve tekst over het donorregister een persoonlijker tekst. Om eventuele verschillen tussen tekstversies hiervan niet te laten afhangen, is gekozen om de onderwerpen los van elkaar te analyseren. Het gevolg hiervan is

dat de analyse twee keer gedaan moest worden en dus ook verschillende resultaten opleverde. Hierdoor is het lastig om een algemene conclusie te trekken over onder meer verschillen tussen tekstversies. Vervolgonderzoek zou meerdere onderwerpen met meerdere teksten moeten hebben, zodat onderwerpafhankelijke resultaten voorkomen kunnen worden.

Een andere beperking is de soms lage betrouwbaarheid van bepaalde schalen, zoals overtuigingskracht. Een mogelijke oorzaak voor deze lage betrouwbaarheid is dat het construct overtuigingskracht niet met voldoende items is gemeten. Voor de sociale huurwoningen bestond overtuigingskracht slechts uit twee items. Dat sommige variabelen maar door een beperkt aantal items werd gemeten, is een strategische keuze geweest om respondenten zo weinig mogelijk af te schrikken bij het invullen van de vragenlijst. De deelnemers moesten al twee teksten lezen en dat in combinatie met veel vragen had waarschijnlijk geleid tot minder deelnemers die het experiment volledig hadden afgemaakt. Vervolgonderzoek zou kunnen bestaan uit het onderzoeken van één tekst per deelnemer, met meerdere vragen voor de constructen. Het nadeel van dit onderzoekdesign is het werven van een groot aantal respondenten.

Afsluiting

Hoewel uiteenlopende resultaten zijn gevonden met betrekking tot tekstversie, opleidingsniveau en leesgewoonte, draagt dit onderzoek bij aan een vollediger beeld van de werking van narratieven. Specifiek werd onderzocht of narratieve overheidsstukken een positiever effect hadden op tekstbegrip, tekstwaardering en overtuigingskracht en of dit werd gemodereerd door opleidingsniveau en leesgewoonte. Hoewel narratieven in overheidscommunicatie een potentie hebben om effectief te zijn, werden in dit onderzoek uiteenlopende resultaten gevonden. Bij het ene onderwerp was de informatieve tekst leuker en beter te begrijpen dan de narratieve tekst en bij het andere onderwerp was het weer de narratieve tekst die leidde tot een hogere waardering en makkelijker te begrijpen was. De resultaten zijn daarom mogelijk onderwerpafhankelijk. Concreet houdt dit in dat het inzetten van ofwel een narratieve tekst ofwel een informatieve tekst niet volgens een bepaald stappenplan kan. Toch zal de overheid moeten zoeken naar nieuwe manieren om jongeren met een dalende leesvaardigheid (Gubbels et al., 2019) te bereiken met hun teksten. Een relevante en aantrekkelijke tekst die past bij de leefwereld van jongeren zal hierbij een uitgangspunt moeten zijn.

Daarnaast zouden jongeren gemotiveerd moeten worden om meer te gaan lezen. Uit het onderzoek bleek namelijk dat mensen met een hoge leesgewoonte overheidscommunicatie

begrijpelijker vinden. Tevens raakten mensen met een hoge leesgewoonte meer getransporteerd in het verhaal dan mensen met een lage leesgewoonte. Als de overheid jongeren stimuleert om meer te lezen, zal de begrijpelijkheid van overheidsteksten mogelijk ook kunnen worden vergroot. Op basis van dit onderzoek zou voorzichtig te concluderen zijn dat de mate van begrijpelijkheid, waardering en overtuiging kan afhangen van het onderwerp en in hoeverre het onderwerp persoonlijk aansluit op de jongeren. Dit zal echter verder onderzocht moeten worden in een vervolgonderzoek.

Literatuurlijst

- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265–299. https://doi.org/10.1207/s1532785xmep0303_03
- Braddock, K. & Dillard, J. P. (2016). Meta-analytic evidence for the persuasive effects of narratives on beliefs, attitudes, intentions, and behaviors. *Communication Monographs*, 83(4), 446-467. doi: 10.1080/03637751.2015.1128555
- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2008). Fictionality and perceived realism in experiencing stories: A model of narrative comprehension and engagement. *Communication Theory*, 18(2), 255–280.
- Cacioppo, J. T., & Petty, R. E. (1982). The need for cognition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42, 116–131. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.42.1.116>
- Campbell, J. (1949). *The hero with a thousand faces*. Princeton, NJ: Princeton University.
- De Graaf, A., Van den Putte, B., Nguyen, M.-H., Zebregs, S., Lammers, J., & Neijens, P. (2017). The effectiveness of narrative versus informational smoking education on smoking beliefs, attitudes and intentions of low-educated adolescents. *Psychology & Health*, 32(7), 810–825. <https://doi.org/10.1080/08870446.2017.1307371>
- Den Ouden, H., & Doorschot, M. (2010). Overheidscommunicatie afstemmen op jongeren: Experimentele evaluatie van een aansporing om te gaan stemmen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 32(3), 242–257. <https://doi.org/10.5117/TVT2010.3.OVER384>
- Den Ouden, H., & Van Wijk, C. (2007). Om vet gaaf op te kicken?: Over jongerentaal en het gebruik ervan in productadvertenties. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschappen*, 35(3), 232–248. <https://doi.org/10.1347/tijd.35.3.232>
- Fisher, D., Frey, N., & Lapp, D. (2008). Shared readings: Modeling comprehension, vocabulary, text structures, and text features for older readers. *The Reading Teacher*, 61(7), 548-556. doi: 10.1598/RT.61.7.4
- Graesser, A., McNamara, D., & Louwerse, M. (2003). What do readers need to learn in order to process coherence relations in narrative and expository text. In C. Snow, & A. Sweet (Red.): *Rethinking reading comprehension* (1, pp. 82-98). New York: Guilford Press.
- Green, M. C. (2006). Narratives and cancer communication. *Journal of Communication*, 56(1), 163–183. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00288.x>
- Green, M. C., Kass, S., Carrey, J., Herzig, B., Feeney, R., & Sabini, J. (2008). Transportation across media: Repeated exposure to print and film. *Media Psychology*, 11(4), 512–539. <https://doi.org/10.1080/15213260802492000>

- Gubbels, J., Maassen, N., & Meelissen, M. Van Langen, A., (2019). *Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht*. Enschede: Universiteit Twente. <https://doi.org/10.3990/1.9789036549226>
- Hoeken, H., Boeijinga, A., & Sanders, J. (2017). Op weg naar een gezondere leefstijl. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 39(2), 149–166. <https://doi.org/10.5117/TVT2017.2.HOEK>
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende teksten* (2de editie). Coutinho.
- Hornikx, J. (2006). “Wat voor eikel ben jij?”, Gewaagde, maar doordachte boodschapaanpassing aan de doelgroep. *Tekstblad*, 12 (2), 14-18.
- Hunt, E. (2004). Information processing and intelligence: Where we are and where we are going. In R. J. Sternberg & J. E. Pretz (Red.), *Cognition and intelligence: Identifying the mechanisms of the mind* (1, pp. 1–25). Cambridge: Cambridge University Press.
- Jansen, C. (2013). De nieuwste kleren van de keizer. 'Teksten op B1-niveau' als leeg begrip. *Onze Taal*, 82(2), 56-57.
- Jarrier, E., Bourgeon-Renault, D., Derbaix, M., Petr, C. (2017). Narrative transportation scale: Measure development for transmedia experience. *International Conference on Arts and Culture Management*, 1-17. hal-02139849
- Kreuter, M. W., Holmes, K., Alcaraz, K., Kalesan, B., Rath, S., Richert, M., ..., & Clark, E. M. (2010). Comparing narrative and informational videos to increase mammography in lowincome African American women. *Patient Education and Counseling*, 81, 6–14. doi:10.1037//0278-6133.18.5.487
- Kuijpers, M., Douglas, S., & Kuiken, D. (2019). Personality traits and reading habits that predict absorbed narrative fiction reading. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 13(1), 74–88. <https://doi.org/10.1037/aca0000168>
- Kuijpers, M. M., Hakemulder, F., Tan, E. S., & Doicaru, M. M. (2014). Exploring absorbing reading experiences. *Scientific Study of Literature*, 4(1), 89–122. <https://doi.org/10.1075/ssol.4.1.05kui>
- Land, J. F. H. (2009). *Zwakke lezers, sterke teksten?* Eburon. <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/32240/land.pdf?sequence=1>
- Land, J., & Sanders, T. (2003). Hoe begrijpelijk en aantrekkelijk zijn studieboekteksten op het vmbo? *Levende Talen Tijdschrift*, 4(1), 12-18.
- Lemal, M. & Van den Bulck, J. (2010). Testing the effectiveness of a skin cancer narrative in promoting positive health behavior: A pilot study. *Preventive Medicine*, 51, 178–181. doi:10.1016/j.ypmed.2010.04.019
- Minder Uitgeven, Meer Besparen. (2020, 12 juni). *Huurwoning voor starters en studenten*.

- <https://minderuitgevenmeerbesparen.nl/geld-besparen/huurwoning-voor-starters-en-studenten/>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2019, 20 december). *Het gaat om iedereen*. Geraadpleegd van <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/trends-voor-overheidscommunicatie/trendoverzicht-2019/het-gaat-om-iedereen>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2020, 11 december). *Woning huren: wat moet ik regelen?* Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huurwoning-zoeken/vraag-en-antwoord/wat-moet-ik-regelen-als-ik-een-woning-ga-huren>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2020, september). *Eerste brief over het nieuwe Donorregister*.
https://www.donorregister.nl/binaries/donorregister/documenten/brieven/2020/07/01/brief-over-het-nieuwe-donorregister---nl/Brief+het+nieuwe+Donorregister+WEB+BESTAND_juli+2020.pdf
- Moyer-Gusé, E., & Nabi, R. L. (2010). Explaining the effects of narrative in an entertainment television program: Overcoming resistance to persuasion. *Human Communication Research*, 36(1), 26–52. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2009.01367.x>
- Murphy, S. T., Frank, L. B., Chatterjee, J. S., & Baezconde-Garbanati, L. (2013). Narrative versus nonnarrative: The role of identification, transportation, and emotion in reducing health disparities. *Journal of Communication*, 63, 116–137. doi:10.1111/j.1460-2466.2011.01554.x
- OECD (2019). *PISA 2018 Assessment and analytical framework*. Parijs: OECD publishing.
<https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>
- Piotrowski, S., Grimmelikhuijsen, S., & Deat, F. (2017). Numbers over narratives? How government message strategies affect citizens' attitudes. *Public Performance & Management Review*, 42(5), 1005–1028.
<https://doi.org/10.1080/15309576.2017.1400992>
- Rijksoverheid. (2017). *Uitgangspunten overheidscommunicatie*. Geraadpleegd van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overheidscommunicatie/documenten-en-publicaties/richtlijnen/2010/12/09/uitgangspunten-overheidscommunicatie.html>
- Sanders, J., & Van Krieken, K. (2019). Strategisch communiceren met narratieven: Paradoxe functies en effecten. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 41(3), 423–431.
<https://doi.org/10.5117/tvt2019.3.001.sand>

- Sangers, N., Evers-Vermeul, J., Sanders, T., & Hoeken, H. (2019). Effecten van narrativiteit in educatieve teksten: Wat zeggen onderzoeksresultaten (nog niet)? *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 41(3), 433–460. <https://doi.org/10.5117/tvt2019.3.002.sang>
- Schwarzer, R. (2008). Modeling health behavior change: How to predict and modify the adoption and maintenance of health behaviors. *Applied Psychology*, 57(1), 1-29. <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2007.00325.x>
- Shen, F., Sheer, V. C., & Li, R. (2015). Impact of narratives on persuasion in health communication: A meta-analysis. *Journal of Advertising*, 44(2), 105–113. <https://doi.org/10.1080/00913367.2015.1018467>
- Van Leeuwen, L., Van Den Putte, B., Renes, R. J., & Leeuwis, C. (2016). Do narrative engagement and recipients' thoughts explain the impact of an entertainment-education narrative on discouraging binge drinking? *Media Psychology*, 20(2), 194–220. <https://doi.org/10.1080/15213269.2016.1142379>
- Van Silfhout, G. (2014). *Leuk om te lezen of makkelijk te begrijpen? Optimaal begrijpelijke teksten voor het voortgezet onderwijs*. Stichting Lezen Reeks 23. Delft: Eburon.
- Wolfe, M. B. W., & Woodwyk, J. M. (2010). Processing and memory of information presented in narrative or expository texts. *British Journal of Educational Psychology*, 80(3), 341–362. <https://doi.org/10.1348/000709910x485700>
- Zipes, J. (2010). On the origin of stories: evolution, cognition, and fiction by Brian Boyd. *Marvels & Tales*, 24(1), 152–161. <https://www.jstor.org/stable/41389032>

Bijlage 1: stimulusmateriaal

In deze bijlage zijn de vier stimulisteksten te vinden: twee informatieve teksten over het donorregister en de sociale huurwoningen en twee narratieve teksten over het donorregister en de sociale huurwoningen.

Donorregister - informatief

Het nieuwe donorregister

Je denkt er misschien liever niet over na, maar deze tekst gaat over het doneren van je organen en weefsels na je overlijden. De Nederlandse overheid legt sinds 1 juli 2020 vast of je dat wel of niet wilt. De meeste mensen in Nederland hebben hun keuze al ingevuld. Vul ook jouw keuze in.

Waarom een keuze maken?

Het is belangrijk om een keuze in te vullen en te bespreken met je ouders, familie, vriend(in) of partner. Dan weten zij als je overlijdt welke keuze jij hebt gemaakt in het Donorregister. Dat maakt het gesprek in het ziekenhuis makkelijker voor je ouders, familie of partner. Vul daarom snel je keuze in.

Kies zelf. Je hebt vier keuzes.

Om het je makkelijker te maken, staan hieronder de vier keuzes. Je kunt er één kiezen. Goed om te weten: welke keuze je ook invult, je kunt je keuze later altijd veranderen.

1. Ja, ik wil donor worden: je wilt donor worden. Je kiest zelf welke organen en weefsels je wilt doneren.
2. Nee, ik wil geen donor worden.
3. Mijn partner of familie beslist: je wilt dat je partner, vriend(in) of familie voor jou kiest, na je overlijden.
4. Ik wijs één persoon aan die beslist: je wilt dat iemand anders voor je kiest na je overlijden. Laat het deze persoon wel weten.

Wat als je geen keuze invult?

Als je geen keuze invult, komt in het Donorregister te staan dat je geen bezwaar hebt tegen donatie. Dit betekent dat je organen en weefsels na je overlijden naar een patiënt kunnen gaan. Een arts bespreekt dit met je ouders, familie of partner als je overlijdt. We begrijpen dat het een moeilijke keuze is. Daarom helpen we je graag. Wil je iemand spreken? Bel dan naar 0900 821 21 66, of ga naar: www.donorregister.nl.

Donorregister - narratief

Het nieuwe donorregister

Het was drie uur in de middag en Noa (19 jaar) checkte het laatste nieuws. Toen ze hoorde dat per 1 juli 2020 iedere Nederlander in het Donorregister kwam, wist zij niet zo goed wat ze moest denken. Ze wilde er liever niet over nadenken, want ze is nog jong en over doodgaan denkt ze al helemaal niet na.

“Over een aantal weken moet ik een keuze maken. Ik vertelde tijdens het avondeten aan mijn ouders over het nieuws dat ik had gelezen. Daar vertelde ik ook bij dat ik nog geen idee had wat mijn keuze zou zijn. En ook dat als je geen keuze maakt, je met ‘geen bezwaar’ in het donorregister komt. Mijn ouders moesten natuurlijk diezelfde keuze gaan maken. Het leek hen dus verstandig om er goed met elkaar over te praten. Het is niet zomaar een keuze.

De volgende ochtend op school ging het tijdens de les over de nieuwe Donorwet. Dat vond ik een goed moment om eens te kijken hoe iedereen erover dacht. Daar hoorde ik dat je de keuze hebt uit vier opties. Je kunt donor worden, je kunt geen donor worden, je kunt je ouders of familie/vriend(in) laten besluiten of één persoon aanwijzen die beslist. Ik vond het fijn om te horen dat je later je keuze nog mag veranderen.”

Maak je keuze duidelijk

“Een paar dagen later besprak ik het met mijn ouders. Mijn moeder zei toen: “stel dat je morgen plotseling overlijdt, dan kan je maar beter een keuze hebben gemaakt. Dan is het voor ons ook duidelijk wat jij zelf wilt. Of je wijst ons natuurlijk aan om te besluiten.” Ik zou het zelf ook fijn vinden als mijn ouders die keuze al hebben gemaakt wanneer zij doodgaan. Dan komt er niet ineens een onverwachte vraag van de dokter of hun organen gedoneerd kunnen worden.

De datum voor de keuze kwam steeds dichterbij. Ik vond het geen makkelijke keuze om te maken. Ik denk totaal niet na over de dood, maar ik moet deze keuze maken. Ik heb er goed over gepraat met mijn ouders en met vrienden. Je zou ook nog naar www.donorregister.nl kunnen gaan voor meer informatie. Uiteindelijk heb ik mijn ouders aangewezen om te kiezen. Dat heb ik aan hen verteld en zij

vonden dat goed. Zo staat er in ieder geval iets ingevuld in het Donorregister en kan ik het later altijd nog aanpassen.”

Sociale huurwoning – informatief

Inschrijven sociale huurwoning

Een goede huurwoning vinden wordt steeds lastiger. De huizenmarkt is duurder geworden. Hierdoor is het moeilijker om aan een woning te komen. En dat geldt niet alleen voor starters of alleenstaanden.

Vanaf 18 jaar kom je misschien in aanmerking voor een sociale huurwoning. Het kan handig zijn om je vast in te schrijven voor de sociale huur. De wachttijd voor een sociale huurwoning duurt in sommige regio's lang. Soms wel 8 tot 10 jaar, of nog langer. Bij een sociale-huurwoning gelden maximale huurprijzen en een maximale huurverhoging.

Inschrijven

Sociale huurwoningen zijn veel goedkoper dan andere huurwoningen. Maar om in aanmerking te komen, moet je je inschrijven bij een woningcorporatie. De woningen van corporaties worden verhuurd en toegekend op basis van inschrijvingsduur. Je moet je inschrijven bij de organisatie die zorgt voor de verdeling van sociale huurwoningen in jouw gemeente. Welke organisatie dit is, kun je nagaan bij je gemeente.

Er zijn eenmalig inschrijvingskosten aan verbonden. Daarna betaal je jaarlijks een bedrag om je inschrijving te verlengen. Als je niet betaalt, stopt je lidmaatschap. Als je dat nog niet hebt gedaan, maar je bent niet van plan om binnenkort te gaan kopen, wordt vaak geadviseerd om het zo snel mogelijk te doen. Hoe langer je ingeschreven staat, hoe meer kans je maakt op een woning.

Eisen van gemeente en woningcorporatie

De gemeente kan eisen dat je (nu al) woont, werkt of studeert in de plaats waar je wil wonen. Deze regels verschillen per gemeente. De woningcorporatie kan ook eisen stellen. Je inkomen mag bijvoorbeeld niet te hoog zijn.

Meld je aan voor sociale huur. Kijk voor meer informatie op www.rijksoverheid.nl/socialehuurwoning.

Sociale huurwoning – narratief

Inschrijven sociale huurwoning

Het lijkt misschien nog ver weg of het komt steeds dichterbij: je eigen woning. Voor Robin (24 jaar) leek dat een paar jaar terug ook nog ver weg. Nu is Robin op zoek naar een woning maar blijkt dit lastiger dan gedacht.

“Ik ben sinds een jaar afgestudeerd en mocht bij mijn stageadres blijven werken. Superfijn natuurlijk. Tijdens mijn studietijd woonde ik op kamers. Een krap studentenkamertje van 10 vierkante meter. Nu ik werk en een relatie heb, wil ik graag gaan samenwonen. Een appartementje of huisje, het mag allebei. Maar het wil niet echt lukken. Iedere dag speur ik websites af waar appartementen en huizen op staan. Soms gaan we wat bezichtigen. Maar altijd zonder succes. Ieder leuk en betaalbaar appartementje of huisje dat we voorbij zien komen is of te duur, of we komen er als starters niet tussen.

We kregen laatst de tip om ons in te schrijven voor sociale huurwoningen. Dit zijn goedkopere huurwoningen. Wij schreven ons in bij een woningcorporatie in de omgeving waar wij willen gaan wonen. Het blijkt dat de wachttijd enorm lang is, soms wel 8 tot 10 jaar. Dat was een enorme tegenvaller voor ons.

Vanaf je 18^e

Je kunt dus al vanaf je 18^e jezelf inschrijven voor sociale huurwoningen. Mijn broertje van 18 heeft dat laatst gedaan. Hij heeft straks meer kans op een sociale huurwoning. Want hoe langer je op de lijst staat, hoe meer kans je maakt. Hij moet vanaf nu wel jaarlijks wat geld betalen om op die lijst te blijven staan. Maar wat mij betreft is dat het zeker waard. Op deze manier is het voor hem straks een stuk makkelijker om aan een woning te komen.

Wij gaan nu op zoek naar andere manieren. Ik raad jou aan om je in te schrijven voor sociale huurwoningen. Wil je hier meer over weten? Ga dan naar www.rijksoverheid.nl/socialehuurwoning.”

Bijlage 2: vragenlijst

In deze bijlage is de vragenlijst te zien die is gebruikt in het experiment.

Algemene vragen

1. Hoe oud ben je?
2. Wat is je huidige opleidingsniveau (middelbare school, mbo, hbo, universiteit, geen opleiding gevolg of een afgeronde opleiding).
3. Wat is je gender?

Leesgewoonte (1): nooit – heel vaak (1 – 5)

1. Ik lees het nieuws
2. Ik lees boeken
3. Ik lees tijdschriften

Leesgewoonte (2): helemaal oneens – helemaal eens (1 – 7)

1. Ik vind het leuk om te lezen
2. Ik lees voor mijn plezier

Overheidscommunicatie: helemaal oneens – helemaal eens (1 – 7)

1. Ik vind overheidscommunicatie (brieven / campagnes / websiteteksten) begrijpelijk
2. Overheidscampagnes trekken mijn aandacht

Initiële attitude en gedragsintentie: ja / nee

1. Ik sta ingeschreven in het donorregister
2. Het is belangrijk om te praten met mensen die ik goed ken over mijn keuze in het donorregister
3. Ik sta ingeschreven voor sociale huurwoningen
4. Ik zou mij inschrijven voor sociale huurwoningen

Manipulatiechecks

1. Wat voor soort tekst was het volgens jou – informatief / verhaal / anders
2. Wat voor soort tekst was het volgens jou – onpersoonlijk / persoonlijk

Transportatie: helemaal oneens – helemaal eens (1 – 7)⁴

1. De tekst riep emoties in mij op
2. Ik had het gevoel dat ik deel uitmaakte van wat er in de tekst verteld werd
3. Ik had het gevoel dat ik de hoofdpersoon kende

Tekstwaardering: helemaal oneens – helemaal eens (1 – 7)

1. Mijn aandacht was volledig bij de tekst
2. Als ik deze tekst zou ontvangen van de overheid, zou ik de moeite doen om hem te lezen
3. De tekst was leuk om te lezen
4. De tekst was leerzaam
5. De tekst was interessant
6. De tekst was makkelijk om te lezen

Ervaren tekstbegrip: helemaal oneens – helemaal eens (1 – 7)

1. Ik heb de tekst goed begrepen
2. Het doel van de tekst was mij helder

Daadwerkelijk tekstbegrip: ja / nee

1. Noa is 19 jaar oud
2. Vanaf 1 augustus 2020 legt de overheid je keuze vast
3. Je hebt 4 keuzes
4. Noa besprak op de sportclub de nieuwe donorwet
5. Noa maakte de keuze om haar ouders te laten beslissen
6. Als je geen keuze invult, staat er geen bezwaar
7. Je kunt je keuze niet meer aanpassen
8. Eén van de keuzes is dat je één persoon laat beslissen
9. Robin is 22 jaar oud
10. Inschrijven doe je via de woningcorporatie
11. Robins zusje heeft zich ingeschreven
12. Je betaalt jaarlijks / maandelijks geld om ingeschreven te blijven
13. Robin woonde op een kamer van 15 vierkante meter
14. Vanaf je 17e mag je je inschrijven voor een sociale huurwoning

⁴ Transportatie werd enkel gebruikt in de narratieve conditie

15. De wachttijd kan 8 tot 10 jaar zijn

16. Het is alleen voor starters moeilijker om aan een woning te komen

Attitude: helemaal oneens – helemaal eens (1 – 7)

1. Het is belangrijk om een keuze te maken in het donorregister
2. Het is belangrijk om met je ouders, vriendin, partner of familie te praten over je keuze voor het donorregister

Gedragsintentie: helemaal niet – heb ik al gedaan (1 – 8)

1. Ik ben van plan mij in te schrijven in het donorregister
2. Ik ben van plan om met mijn ouders, vrienden, partner of familie te praten over mijn keuze